

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

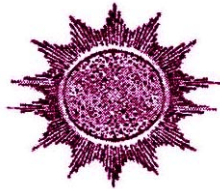
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 76

2020

მთ. რედაქტორი

სოსო სიბუა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
სახელმწიფო პრემიის
ლაურეატი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-883-0 (76 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდრობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდრობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეშვი, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეულზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩენის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღეამიწაზე...

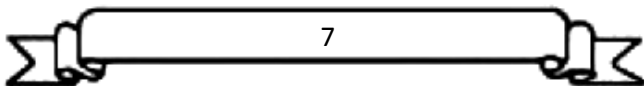
კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგელეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღეამიწის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცინვალ შხხვდი ყოველ ძხხას, ყოველ ძაბხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

ზღვა აღელდა, აბობოქრდა, ორბებმა ცა ფრთებით გახლიჩეს, მაგნოლიები და მიმოზები ერთმანეთს ნახად ჩაეკრნენ და მგოსანს, რომელმაც შემდგომში ისინი გაუკვდავა დაბადება მიულოცეს.

ბავშვს, რომელიც მეცხრე სიცოცხლედ მოვევლინა ქვეყანას (შვიდი ძმა და ორი და) ღმერთისაგან ნაბოძები პოეტური ნიჭი და ცოტნე დადიანის რაინდობა დაჰყვა მეგზურად.

ვაჟა ეგრისელი XXI-ე საუკუნეში, ანტიკური ხანის კოლხეთიდან მოვიდა. სამყაროს აიეტის თვალით გადახედა, ქართულ პოეზიას მედეასებური გრძნეული სული შთაბერა და უკვდავების გზას გაუყენა.

ვაჟა ეგრისელი რა თქმა უნდა, ქართული მოვლენაა, ისევე, როგროც დიდი ვაჟა-ფშაველა, მაგრამ მაინც ეს ორი ბუნების მომღერალი, ორი

დიდი მგოსანი, მსოფლიო მნიშვნელობის შემოქმედები არიან.

ვაჟა ეგრისელი არც დანტეა და არც ჰორაციუსი, არც ბართაშვილია და არც ბაირონი. ის ვაჟა ეგრისელია, ღვთაებრივ ეგრისში პოეზიის ღმერთკაცად შობილი.

„... ვაჟა ეგრისელი ქართული პოეტური გენიის თავისებური, ორიგინალური გამოვლინებაა. იგი ერთი ცოცხალი სულია რომანტიკული საქართველოსი...“ / ციალა მესხია, პროფესორი/

სიკეთე და სიყვარული, მისთვის ყოველდღიური ცხოვრებაა. ვაჟა ეგრისელი დიდი ბავშვია თავისი მრავალმხრივი შემოქმედებით. იგი იდუმალი თვითმყოფადი პოეტია, განუმეორებელი მეტაფორებით დახუნძლული, კაზმული მეტყველების უმდიდრესი დიდოსტატი.

დღეს ცოტა თუ მოიძებნება ისეთი პოეტი, რომელსაც ისე ძალუმად უყვარდეს თავისი მრავალტანჯული, მრავალჭირვარამგადატანილი სამშობლო, როგორც ვაჟა ეგრისელს. ის დიდი ილიასი და დიდი ზვიადის მსგავსად, მხრებით დაატარებს მძიმე ჯვარს და მაცხოვარივით მასზედ გაკრული სისხლისაგან იცლება. მისი

უსაზღვრო დიდი შემოქმედება, კოლხურ პეგასზე ამხედრებული პოეზიაა, რომელიც მოუთოკავი ენერგიით მიექანება ქვეყნიერების დასაპყრობად. მას თანდაყოლილ პოეტურ ნიჭთან ერთად, ღმერთმა გამორჩეული ხმაც უბოძა.

„... ვაჟა ეგრისელი. – სიცოცხლეშივე ქართველი ერისა და მისი ძირძველი მხარის – სამეგრელოს უკვდავებად ქცეული ლეგენდაა... ილია ჭავჭავაძისეული უმტკიცესი ბურჯი და აკაკი წერეთლისეული ჩონგურის გაუწყვეტელი სიმია.

„კოლხური ფსალმუნებით“ დედა სახართველოს მესობტე დიდი პეოეტი და საზოგადო მოღვაწეა...“

/ნუგზარ ნადარაია,

ფაზისის მეცნიერებათა

აკადემიის ვიცე პრეზიდენტი./

1993 წ.

მისი გული ძალუმად ფეთქავს საქართველოს სიყვარულით, ისე ძალუმად, რომ დრომაც ვერ განკურნა ძველი იარები:

„მზის ფიალით გამოწვდილი

ცაბ –

როგროც ზიარება

და ვერც უამმა,
ვერც დუღუკმა,
ვერცა ზურნამ,
ძველისძველი იარები,
ვერ იქნა,
ვერ განმიკურნა“.

ვაჟა ვერისელი თავისი დაუმორჩილებელი ბუნებით, ქვეყნის სიყვარულით და ბრძოლის ანთებული ჟინით, ქუჯის მოგვაგონებს და საუკუნეების იქით გადაყვევართ. იგი დიდი ქართველი პოეტია და ამავე დროს, უდიდესი, უტეხი კოლხი.

„განთიადამდე ისევ წკავწკავებს
ვარსკვლავებს ღამე –
შავი ნაგაზი,
და პონტოს პირას,
კოლხურ ცისქვეშ,
უტეხი –
კოლხი,
მზით დაბმული ვარ უამი ბაგაზე
და ჩემს უგემურ დღეებს კვლავ ვცოხნი.“

„... სახისმეტყველება (ე.წ. სახეობრივი აზროვნება: მეტაფორა, შედარება, ეპიტეთი), მეოცე და ოცდამეერთე საუკუნის მსოფლიო ლიტერატურის უდიდესი შენაძენია და მისი უპირველესი რეალიზება ვაჟა ეგრისელს არგუნა არსთაგამრიგემ...“

ნიკო (მალხი) ხერკელაძე,
აკადემიკოსი.

ვაჟა ეგრისელის პატრიოტიზმს ზღვარი არ აქვს, იგი ბოლომდე დახარჯულია სამშობლოს სიყვარულსა და ერთგულებაში.

„საქართველოში ოჯახს,
ოდიდან,
სიხარულს გვრიდა გაჩენა ბიჭის,
რადგან მის მიწას,
განსაცდელი მუდამ უცდიდა...
სამშობლოსათვის თავდადების რწმენა და ნიჭი,
გამოყვა ქართველს,
დედის მუცლიდან.“

ილია ჭავჭავაძე ერთ თავის წერილში რუსთაველის შესახებ წერს, ვიწრო მოედანი მარტო პატარა ფალანგის სარბიელია, დიდს კი უფართოესი ჰორიზონტები სჭირდება. დიდების ყველაზე მაღალ მწვერვალს ის აღწევს, ვისაც ყველაზე ღრმად აქვს ფესვები გადგმული ეროვნულ ნიადაგში.

ეს სიტყვები დღეს ყველაზე მეტად მიესადაგება ვაჟა ეგრისელს, პოეტს და შემოქმედს. მას ისე ღრმად აქვს ფესვები გადგმული ეროვნულ ნიადაგში, რომ, როგორც არ უნდა ეცადონ მის ამოძირკვას ქვებუდანნი და შურიტ გააკაცებულნი, ვერა და ვერ შეძლებენ რადგან:

„ჩემს ქართულ სიტყვას ვაელვარებ
ხელში ხმალივით,
ვით სირინოზებს დაატყვევებს
ხმა –
ჯადოსნური
და საქართველოს მზეს და მზის
კერას,
ქუდს მოვუხდი და
ვივლი უქუდოდ,

სანამ სიკვდილი ამომიკერავს –
მარადიული ძილის ძაფით
თვალთა ქუთუთოს.“

აბა რას დააკლებენ ამის მთქმელ პოეტს,
მცონარენი და უნიჭონი?!

„...ეგრისელის ფიქრმიუწვდომელი შემოქმე-
დება, ჩემთვის მერვე საოცრებაა დედამიწაზე...“

/ომარ ხუხუა
მწერალი/

ვაჟა ეგრისელი უდიდესი მართლმადიდებე-
ლი ქრისტიანია. მისი სიკეთე ღმერთთანაა გა-
ტოლებული:

„... და ღვთის წინაშე მუხლმოდრეკილი
ჩურჩულებს
მწუხრის საგალობელს,
ვითარც მხევალი.“

თუ ვაჟა ფშაველას, ერთ ხურჯინში მოქცე-
ული უზარმაზარი, ორბის ფრთებით დამსკდარი
ცა და ირმის რქებით დაგლეჯილი კოინდარი

დაჰქონდა, ვაჟა ეგრისელს, კოლხური ემხით აყვავებული, მიმოზები, მაგნოლიები, ბობოქარი ზღვა და ზღვის დელფასავით ღამაზი სიყვარული დააქვს „ანის და ჰოეს“ დასაპრყობად.

„... ვაჟა ეგრისელი, როგორც პოეტი, ფილოსოფიურად მოაზროვნე პლანეტარული გიგანტია...“

/რუსუდან ხორავა,
მუსიკოსი/

პოეტის ყველა ფიქრი და გონება, სადაც არ უნდა იყოს და რასაც არ უნდა აკეთებდეს, - სამშობლოა...

„ვის წაუღია...

მე იმ ქვეყნად რამე წავიღო,
ვითარც მოვედი, წავალ შიშველი.
მომენატრება შენი ერთი თვალის
შევლება

და მოვეკდავს,
მიქელ გაბრიელი ვიცი მიშველის,
მაგრამ სამშობლოვ!

მითხარ უკვდავს,
რა გეშველება.

წუხს პოეტი და ეს წუხილი უსაზღვროა, რადგან მიწა, რომელიც ღმერთისაგან გვებოძა, ათასი ჯიშისა და რჯულის გადამთიელი გვედავება და შევნივე მოდგმის ფარისევლობითა და ღალატით, შაგრენის ტყავივით გვადნება ხელში.

„ჩვენ გვეკუთვნოდა და
ღმერთმა ჩვენ გვარგუნა –
ეს ზღვა,
ეს ცა და
ეს ბალი ედემის,
„მარავალუამიერი“ და „ვოიდა“
/საიდან, ვინ იცის?/
მთები და ქედები,
აქ ჩამოსახლებულნი
უსსოვარ დროიდან.“

ამბობს პოეტი და გრძნობს, ცოცხალი თავით ერთ გოჯ მიწასაც არავის დაუთმობს. ვაჟა ფშაველა, ტურგენევის შესახებ წერდა – „დიდი ცოდვა და ნაკლია მწერლებისა და პოეტებისა, თუ იმათ შეუძლიათ და ვერა ჰხატავენ ახალგაზრდობის მისაბაძვე, ახალგაზრდობის აღ-

მზრდელის ტიპებსა. თვითონ მწერლობაც, ამის-
თანა შემთხვევაში სუსტი და უმარილოა. ეს
კარგად ესმოდა განსხვავებულს რუსეთის გამო-
ჩენილ რომანისტს ტურგენევს და იმიტომ ვხე-
დავთ იმის რომანებში სხვადასხვა დროთა შესა-
ფერ ტიპებს.“

ჩვენ არაფერი გვაქვს საწინააღმდეგო ტურ-
გენევის, რადგან მართლაც ბუმბერაზია და გე-
ნიალური მისი შემოქმედება, მაგრამ ერს, რო-
მელსაც უკვე ჰქონდა „ვეფხისტყაოსანი“ და
ჰყავდა თანამედროვე გენიოსები აღმზრდელობი-
თი ტიპისა, არაფერი რომ არ ვთქვათ, ილია ჭავ-
ჭავაძეზე და იაკობ გოგებაშვილზე, თავად ვაჟა
და აკაკი ხომ იყვნენ?

ქართულმა კულტურამ მსოფლიოს, მრავ-
ლად მისცა გენიალური მწერლობა აღმზრდე-
ლობითი ტიპისა.

„... ეგრისელის პოეზია ფურცელ-ფურცელ
გადაშლილი, სტრიქონ-სტრიქონ წაკითხული,
მაგრამ მაინც ჯერჯერობით შეუცნობადი, გადა-
უშლელი და წაუკითხავი დიდი წიგნია...“ /ამი-
რან დავითაძე, აკადემიკოსი/.

თუ ჩვენი დიდად პატივსაცემი მეცნიერები ღრმა მეცნიერულ ანალიზს გაუკეთებენ ვაჟა ეგრისელის დიდ შემოქმედებას, დავინახავთ, რომ უკეთესს ვერაფერს შეისწავლის ახალგაზრდობა.

„იმ ოქროს ხანის-
მეთორმეტის – მოიქცა ჟამი,
გამიღიადდი,
მზის სარკეში ველარ ეტყვი.
სითბო,

სინათლე,
სისარული

მიგაქვს გულეზთან
ადრე სხვა იყო,
ზღვისპირ იდექ რკინისმკვნიტელი
მარტოდმარტო და
ირგვლივ მტერი გიძიბგურებდა...
ჩემო მამულო!“

ვაჟა ეგრისელი „ვეფხისტყაოსნიდან“ გადმოსული რაინდია. უმდიდრესი ქართული სიტყვის უბადლო მოქმელი და შემგრობნობი, როცა

ეცნობი მის პოეზიას, აღარ გიკვირს იოანე ზოსიმეს ნათქვამი:

„დამარხული არს ენაი ქართული, დღემდე მეორედ მოსვლისა საწამებლად, რათა ყოველსა ენასა ღმერთმან ამხილოს ამით ენითა და ესე ენაი მძინარე არს დღესამომდე. და სახარებასა შინა ამა ენასა ლაზარე ჰქვიან.“

მოგვთა ენა იყო ქართული, ადრე ისტორიულ ხანიდან, ღმერთებთან ურთიერთობისათვის შექმნილი:

„როდესაც ქვეყნად მოვიდა იესო ქრისტე, დადგა ქრისტიანული ერა. ქართულ ენას, ქართულ მოდგმას მიეცა სტიმული აღდგომისა ლაზარეს მსგავსად. აი, რატომ ჰქვია ქართულ ენას „ლაზარე სახარებასა შინა!“

დღეს კი, რაოდენ გულსატკეპნია, რომ ჩვენი ღვთაებრივი ენის ლექსიკა გადატვირთულია უცხოური ტერმინებით.

„... უახლოეს ქალთულს პოეზიაში არც ერთ თანამედროვე პოეტს იმდენი სიახლე არ შეუტანია, როგროც ვაჟა ეგრიხელს.“

ეთერ სანაია, მეცნიერ-იურისტი.

„ილაპარაკეთ, ოღონდ ქართულად ილაპარაკეთ!“ ეს იყო ეროვნული მოძრაობის მთავარი მოწოდება და ეს ვაჟა ეგრისელის შემოქმედების სულის გამოძახილიცაა.

„... ვაჟა ეგრისელი ქართულ პოეტიკაში ახალი მოვლენაა: იგი სამი დროის: წარსულის, აწმყოს და მომავლის პოეტია...“

(შოთა გოგოხია, აკადემიკოსი).

„... გვირგვინოსანმა პოეტმა ეგრისელმა ფსევდონიმი „ეგრისელი“ უფლის ნებით აირჩია“.

/მამუკა ძაძაძია, პოეტი/.

უნდა იცხოვრო ვაჟა ეგრისელის პოეზიით, რომ შეიგრძნო როგორ გულის გახეთქვამდე სტიკვა საქართველოს წარსული, აწმყო და მომავალი:

„მეტეხთან უცებ წარსული დარეკს,
სადღაც უყივის –
მარეკი მარეკს,
და ხმათაშორის ერთი ხმა ბოხობს,
ნადირს და ფრინველს –
მწვეარნი ჰყეფენ...“

ეს,
აღბათ, თავის დაკოდილ ხოხობს,
წყალში ჩავარდნილს წააწყდა მეფე.“

ბასიანი, შამქორი, დიდგორი, გარნისი, მარტყოფი, ბახტრიონი, მარაბდა, კრწანისი, წიწამური და ბოლოს ბორითი და ჯიხაშკარი... და კიდევ რამდენი ტკივილი თუ სიამაყე. რამდენი დაცემა თუ ამადლება, რამდენი სირცხვილი, რამდენი დიდება, რამდენი გამეტებული და განწირული მამულიშვილი, რამდენი ტკბილ-მწარე მოსაგონარი აწუხებს პოეტს.

„შენს დროშისფერს,
შენს სიმაღლეს,
ვითარც ვახტანგ,
ვითარც ცოტნე.
შეეწირა სხვა ათასი.
ქართველის ცაზე რომ ჰკიდია,
მზე კი არა!
თავი გახლავთ პაატასი.“

„... მხატვრული აზროვნების მარგალიტები, ვაჟა ეგრისელის პოეზიას რომ ამშვენებენ, რამდენიმე თანამედროვე პოეტის შემოქმედებას ეყოფოდა...“

(ოთარ მიქიაშვილი, პროფესორი)

დედა-მიწა, მთვარე, ვარსკვლავები, ღამე, ზღვა, ხმელეთი. „... არა მგონია დედამიწის ზურგზე იყოს ვაჟა ეგრისწლზე დიდი, თანამედროვე პოეტი...“

გივი კილასონია
აკადემიკოსი

უნდა ღრმად შეისუნთქო ამ გოლიათი პოეტის შემოქმედება, რომ თავადაც შეიგრძნო ბუნების ეს საოცრებანი:

„პოი წმინდაო!
დაფიონის შუქით შემკული
ჩემი დღეები, –
სიხუმეში რომელიც ილტვის, –
ხელში მიჭირავს ცისარტყელას
ფერადი კუდიო.“

და სიყვარული –
მგალობელი პატარა ჩიტი, –
ჩემი სიმღერის მაღალ ტოტზე
იკეთებს ბუდეს.“

დიდი ფიზიკური, სულიერი და ზნეობრივი საზღაურის ფასად დაუჯდა ვაჟა ეგრისელის, კოლხური სულით შეზავებული ქართული ენის ცამდე ამალგება.

სამშობლო, მიწა-წყალი, ენა და რჯული – ეს წმინდა სამება არის ვაჟა ეგრისელის საუფლო – საპატრონო.

თუკი დღემდე არსებობს საქართველო, თუკი მისი გული არ გარღვეულა, ეს მხოლოდ რუსთაველის, ვაჟა ფშაველას, გალაკტიონის და ვაჟა ეგრისელის თარზე დასაკვრელი ქართული ენის წყალობით.

„... ვაჟა ეგრისელი თანამედროვე ქართული პოეზიის მშვენიერებაა...“

(ფარნაოზ ლომაშვილი, პროფესორი)

ეცნობი ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებას და გრძნობთ რომ ამოუწურავია მისი პოეტური ფან-

ტაზია. იმდენად ამოუწურავია, რომ თვითონ
ღმერთსაც არ იკარებენ.

„გესმის ჩემი ხმა –

ქარიშხლიანი,

ვითარც ფასკუნჯი –

მოფრენილი ჩვენს ქარსულიდან,

რომ დახშულია

ღამის კარები,

რომ თვითონ ღმერთსაც

არ იკარებენ

და მარტოობენ

ჩემი დღეები...“

დადის ჩვენს შორის, ქარიშხლიანი ხმის,
თხემით ტერფამდე რაფინირებული ქართველი
ინტელიგენტი, დახვეწილი რაინდი, კოლხური
მთებივით ბუმბურაზი, უდიდესი შემოქმედი და
გისხარია რომ შენც ამ ქვეყნის შვილი ხარ.

ნათელა ბონელაშვილი

*ნაწევები წიგნიდან – კოლხი პოსეიდონი
კოლხურ პეგასზე ამხედრებული პოეტი*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

* * *

მაღლა უფალმა და...
ერთმა მან იცის,
ღვთაებრივ სიყვარულს –
ვინც ღამე უთია,
ვინც ტრფობის მდინარეს მიჰყვება ტივივით,
რომ ქალი –
კაცისთვის ღამაში წუთია,
ქალისთვის კაცი კი –
მარადი ტკივილი...

1989

თმაბურძგლა შიში

ოქროთ დახურულ,

მონუხნუხე ღამის სასახლეს,
დაუცურდება კრამიტივით ერთი ვარსკვლავი
და ცის კიდეზე,

ვით დინამიტი

დაიწყებს შიშინს.

იმ წამსვე მოვა და ნისლჩამდგარ

ჩვენს თვალებიდან
გამოიხედავს თმაბურძგლა შიში.

1961

უნდა უსმინოთ

გაწვრთნილებს პონტოს სანაპიროზე,
მძლე მეომრებად –
ხმალშემართულ ლექსებს
შეგისევთ...
უნდა უსმინოთ ფეხზე მდგარმა,
თუ არ უსმენდით!
თქვენ აღარ ძაღვით,
თქვენ ვერ დაძლევეთ ვაჟა ეგრისელს,
მას აქილევსის არ აქვს ქუსლები.

1988

ჩემი დროც მოვა

მადლობა უფალს...

არრა არის ქვეყნად მარადი,
წუხილს ცვლის ღვინი, წვიმას კი ქარი.
ასე ჩემო ვახტანგ

და ვოვა!

ვხედავ, რომ ახლა თქვენ გიდგათ დარი,
ღმერთია მადლა,

ჩემი დროც მოვა!

1972

ორი ხმა

მომხდურს კი არა, ქართველო!

ძმასა ჰკა! –

კივის დემონი...

გვაფხიზლებს ხმები წინაპართა

დაფდაფებისა:

არვის ვეყმით,

არც ვემონოთ,

გარეშე ღვთისა, – დამბადებლისა!

1990

* * *

სულს გავატან
სანთელ-საკმელს,
(იმედი რომ მყოფნიდეს),
თუ დატოვებ ღიად სარკმელს,
შენთან რომ შემოფრინდეს.

1956

* * *

ცეცხლივით ენთო წვეთები სისხლის,
ბუზებით უღვთოდ დაჭვარტლულ სახეს,
ის უპოვარი და უფლის გლახა –
იწვა საღვურის ბნელ
კუთხეში
და ცალ ფეხსაცმელს,
ვითარცა ნიანგს, დაებჩინა
ვეება ხახა.

1964

* * *

დღის თეთრი სული –
ცაში ვალაღებს,
ნათელი წყვილადს ვეღარ იცილებს.
უცებ დაადრხო წყალში
მზემ სხივი.
ზღვის ზედაპირი ისე მოჩანს,
ისე ციმციმებს,
ვით ვარსკვლავებით ცა –
დაკემსილი.

1962

გაზაფხული კრწანისის ველზე

აქ, არაგველების ყიჟინა კვლავ ისმის,
ობელისკს,

ვით მახვილს, კვლავ ბლუჯავს
კრწანისი...

მოდგმა ხალიბების...

ხეთების...

ჯიქების –

აქ წვანან...

და უდგათ მტრის სისხლით აღვსილი
ყაყაჩოების ფერადი ჭიქები.

1962

* * *

თავსედებმა და გიჟმა ქარებმა,
რომ ამ უმტვიონ ზამთარს
კარები,
ქათქათა თოვლის ადევს ურდული.
თრთის და კანკალებს
ტიტველ-შიშველი –
ვარსკვლავებისგან ცა
გაქურდული.

1961

* * *

ისევ უკეთიათ ხის ტოტებს თითებზე,
ოქროცურვილი –
ფოთლების ბეჭდები.
ვერა და ვერ იქნა, გვალვას ვერ ჰგოიბენ,
ივლისის დანთებულ კოცონზე იწვიან...
მე კი ბუჩქებიდან მიჭვრეტენ იები
და ბლუჯა-ბლუჯა
სილურჯეს მიწვიან...

1961

* * *

ქარების მოთქმით და ქათქათა თოვლის
ფეხებით,
ჩემი საფლავის შავი ლოდის
გადითელება,
მშობელ მიწას რომ ალბომივით ხელში
ეკავა.
მოფირნდებიან დავიწყების
გულწითლები
აქ დარჩენილი ხსოვნის ფინჩის
ასაკენკავად.

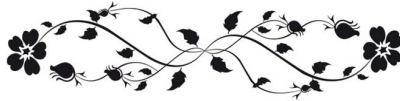
1991

მეარღნე

როგორც კენგურუ,
თავის პირმშოთი,
სურათი მსგავსი: არღნით მეარღნე...
არავინ მოსთქვამს, არავინ კივის,
მხოლოდ თავს იკლავს
არღნის ჩხავილი...
ის კი სვენებით მიუყვება პატარა ბილიკს,
რომელსაც აწი,
არასოდეს აღარ ჩაივლის.

1979

* * *

„აღგუად ქართლისა!“ –

რუქნადინმა

ჯარი მოჰყარა,

როს თამარ მეფის ძლიერება გადასწყდა

ცხრა მთას.

ახლაც ჩაესმის საქართველოს მტერს და

მოყვარეს,

რვაასი წლის წინ, რომ გააწნა მხარგძელმა

თათარს,

სილა,

იმ სილის ხმა და ლაწანი.

1981

* * *

ძლივს მოაღწია, აი,
აქამდე
და მერე უცებ წაიფორხილა,
ჭიშკართან ისე დგას აკაცია,
თმაჭარარა და წელში მოხრილი,
თითქოს სნეული –
ბერიკაცია.

1988

* * *

ქართული კამკამა ცის და მზის მოშურნე –
აშიდ-არტანუშ
და ბაღჩოები,
ქართლში და კახეთში რადგანაც ბევრია,
ამიტომ ამ გზებზე...
ეს ყაყაჩოები,
თავიანთ ცეცხლისფერ სიმღერებს მღერიან..

1966

* * *

მოწყენილია ცა და... ალბათ
დიდხანს იწვიმებს...
იქუხებს მეხი...
და ჩემს კუთვნილ მზეს შეაზრიალებს...
წამიყვანს იგი,
მარადისად ვისაც რომ ვენდე.
გამოიდარებს...
გათენდება დილა მზიანი,
ჩემი ლამაზი სიკვილის შემდეგ.

1988

* * *

მხოლოდ ის –

სიცოცხლე ჩემი...

სხვას არ ვთვლი შეხედვის ღირსად.

ცეკვა და სიმღერა...

მუსიკა გრიგის...

ვინც მიყვარს, ვაღმერთებ ვისაც,

ველი და აღარ ჩანს იგი.

1973

* * *

ქართული სიტყვის ტყეში ფიჩხი მიგროვებია
და „დიდთა“ გვერდით
დამინთია მცირე კოცონი.

ბევრჯერ დავმჯდარვარ შთაგონების
ცეცხლთან და ბოლთან.

ახლა კი...

ახლა ამაყი და კვლავ თავმომწონე,
სიკვდილის ღამაზე კართან ვცემ –
ბოლთას.

1992

უფალო ჩემო

ამ საწუთროში ტირილით და წუხილით
მოველ,

რადგანაც ვიცი ვერაფერს

შეცველი

და ვერ ავიტან გაძაღლებულ სიცოცხლის
გემოს.

„ოდეს მართალნი ნეტარებდნენ,

ცოდვილთა ჰგვემდეს

ცეცხლი,

ო, მაშინ შემიწყალე უფალო ჩემო!“

1992

* * *

კოლხური ეხო...

ფიანდაზად განფენილი კონდარი.
მკერდზე ოჯალეშხახვეული თელა და
ბუოლა.

კრუხი (თავისი დასაკლავი დანა რომ
ჩხრიკა)

და წიწილები...

წიწილების შიში და

ურუოლა –

ცხიკ! – ცხვირი დააცემინა ჩხვიკემა.

1977

ჩვენ, ქართველები

როგორც იმედის და სინათლის თეთრი
პეპელა,

ჩვენ ქართველები! –

შუქით ვხნდებით

სწრაფად და უცებ,

მიწისკენ ვიღტვით და გავეშებით,

ვით ამირანი... ცას ვუფატრავთ ვეება

მუცელს,

ფიქრის და ელვის

თეთრი ეშვებით.

1962

* * *

რადგან ყოველი არის ამაო,
აბარჩხალებულ მის ცას
და მის მზეს,
წლები დაყრია ზედ ქერეჭივით...
ცხედარი არა,
თვალდათხრილი სიკვდილი მიმზერს –
სარკოფაგიდან კბილდაკრეჭილი.

1964

* * *

მხით და სინათლით შემოსილები
დღეები დაუნის გვირგვინს
მიწნავენ...
მე კი მეგონა დაღამდა და... ირგვლივ
ბნელოდა.
ამდენ სიხარულს...
(ღმერთო ჩემო!
ამდენ სიმწარეს!)
გმადლობთ სიცოცხლევ!
შენგან მაინც აღარ ველოდი.

1991

* * *

ქვები, ქვებია, მათთვის ერთია,
საუკუნე და ათასწლეული,
ყვავილები და ეკალ-ბარდები.
და, როგორც ციხე მტრისგან ძლეული.
ეს სასაფლაოც,
დავიწყების ურდოს ბარდება.

1966

* * *

გამთენიისას ჩამეძინა, როდესაც დაღლილს
და როცა ძილმა ჩამოტეხა
წამწამთა ტოტი,
მაშინ კიბისქვეშ აეზუვლდა ძაღლი,
ო, ღმერთო ჩემო!
ვინ უნდა მოკვდეს?!

1963

მონუცებს თავი რომ შეახსენოს

სათნო მონუცებს,

სიკვდილი სულ გადაავიწყდათ,
და მისი ყოფნაც დაავიწყდათ დედამიწაზე.
სიცოცხლე სურთ და მასზე ფიქრი აღარ
ასვენებთ.

და... სწორედ მაშინ მოდის

სიკვდილი.

1968

* * *

ჩემს ფიქრებს სრბოლას ვერაინ დაუშლის
(მოიკალ თავი, თუნდაც ჯვარს ეცვი)
ხან ქვესკნელს ჩადის, და ხან სივრცეს
გასდევს ზოლივით.

და... მტკაველ-მტკაველ აქვს გაზომილი
ქართული მიწის სიგანე და
სიმაღლე ზეცის.

1981

* * *

თეთრი შარფები მოუხურიათ
და გზის პირს დგანან
ნორჩი ხეები.
მიყვები სოფლის შარას მოთოვლილს
და შენი ნახვის მახრჩობს წყურვილი.
გუბის ნატეხში –
გღია ფოთოლი,
კანდაშაშრული –
მამაჩემის ხელისგულივით.

1982

უცდის პოეტი სიკვდილს...

არავის სჯერა ცოცხალი პოეტის,
რადგან სხვებივით წუხს, იღხენს, დადის...

მათ არ იციან,

ან საიდან უნდა იცოდნენ,
რომ მხრებით დააქვს დედამიწის ბოღმა და
დარდი.

სხვები მიდიან... ის არსად მიდის,
რადგანაც სიტყვამ მწვანე ბალახად

უნდა იცოცოს –

კიდიდან – კიდით.

და... უცდის პოეტის სიკვდილს,

მერე, რომ იცოცხლოს...

1969

* * *

ქარები სადღაც მიიხქრიან –
გაღელილ მკერდით,
აწეწილ თმებით.

ზეცას მგლისფერი კვლავ დადებია.
დაბარბაცებენ

მთვრალეებით გრიგალში ზღვები,
ფეხზე ვერა და ველარ დგებიან.

1966

შეგეყარო მინდა უცებ

„თბილისი-ფოთი“ მოვდივარ და მოვიჩქარი...
და მომაფრენს მონატრების
აგონია.

შეგეყარო მინდა უცებ,

„დაგა!

დუგი!“ –

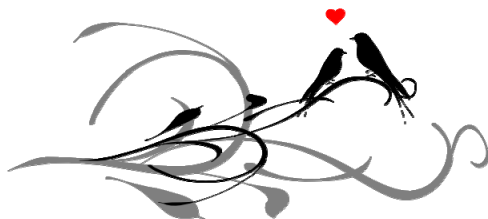
ბორბლების ხმა

ნუ გგონია, –

მატარებელს, დედა,

ჩემი გული უცემს!..

1970

ჩემი მთები

ო, ჩემი მთები,

მთები ქართული,
მაღლები, მაგრამ უღვთოდ კეთილნი,
პირდაბანილნი სხივთა არილით.

ქათქათა თოვლით წველგადრეკილნი;
შორს...

შორს მიდიან აქლემების ქარავანივით,
ო, ჩემი მთები!..

1964

* * *

ბ. შ.-ს

შენი თვალების ოკეანიდან
ბევრჯერ მოვუშვი მე მღუღარე
ცრემლის ონკანი,
და დამავიწყდა: უსუსური, შენ რომ ხარ
ქალი,
ჩვენი ღამაში სიყვარული –
ეს, მე მოვკალი,
შენ არაფერში „არ გიდევს ბრალი“.

1969

* * *

რომ ამოჰყევი სადარბაზოს ცისფერ
კიბეებს,

ქვის გულის ცემა იგრძნოს შენმა
ირმის ფეხებმა.

ენაჭიკჭიკა –

ჩემი კარის ზარის დილაკი,
ო, როგორ ელის,

შენი ნაზი თითის შესებას...

1976

პაღლები

თქვენ მგლის მოდგმა ხართ ჩემო კარგებო,
ფუჭმა ცხოვრებამ
დალღად გაქციათ,
და შეგაკრიჭათ ველურობის ზნე და ფაფარი.
ჯიშსა და ჯილაგს იხსენებთ და
ადარ ეშვებით.
და გიხარიათ, რომ წინაპარნი,
უღრან ტყეში რომ დათარეშობენ.

1988

მუღმივი სასჯელი

მამულო ჩემო!

მსაჯულებმა –

ჩემმა დღეებმა,

ძველმა დღეებმა თანაც ახლებმა,

დახვრეტა

და არც გადასახლება,

შენი მუღმივი სიყვარული –

მე მომისაჯეს.

1973

* * *

სიცოცხლე მუდამ არის პირფერი,
ზოგს შარბათ ასმევ
და ზოგს სამსაღას.
ზოგ-ზოგს მნათობებს უხვამს ძიქებად.
მხოლოდ მან უწყის,
ვინც ცხოვრების თასი დასცალა,
სიკვდილი ყველას
ერთნაირად უმასპინძლება.

1986

ჩემს პატარა კუნძულზე მსახლობ

შორზე უშორეს წარსულიდან ბრძოლით
მოსული
სიყვარულის და
სიბოროს მთესავი,
ვარსკვლავებთან და მთავრესთან ახლო,
(არც მეზობელი, არც ნათესავი)
სულ მარტოდმარტო
ჩემს პატარა კუნძულზე ვსახლობ.

1992

ღამე დაღუსტანში

არსით ჯოყოლა,
და არსაით ზვიადაური,
გამოქცევია წარსულ დროის წყვილადს –
აული.

აღაჰს

შესთხოვენ შველას ლეკები,
მათ არ იციან, ცის შავ საშოში
რამდენი მნათი ჩაისახება

ამ უზარმაზარ ღამეს
ღეკემბრის.

1973

ქვისმთლები

მთქმა-წუხილის ცრემლში მითვლემილ
საფლავის ღოდზე სხედან
ქვისმთლელნი
და ხსოვნას პირქუშ ქვაზე კაწრავენ...
უმზერს სიცოცხლე –
გასაბაწრავი.

1961

* * *

ღამის ნაშობი და ნაშიერი,
პოეტებს დაექებს სიკვდილი
მშიერი,
შეჭმა სურს,
ღროს უცდის,
რომ ტყორცნის არგანი,
ვერ შეჭამს, დიდია ზოგ-ზოგი მათგანი.

* * *

ისევ ღრეობენ... და ცის ქვაბში
დახარხარებენ

ლოთი ღრუბლების

შავი ღევები.

სიცოცხლე მოაქვს წელგადრეკილ შიშის
სახედარს.

ღამეს კი მთვარე ჩაუბლუსავს ხელში
ფარივით,

ელვის ხმლის ქნევით

მიისწრაფის –

ღღის შესახვედრად.

1961

შემოდგომა ეტრვის გაზაფხულს

ხელს უშლის,

შუაში დგას ზამთარი –

მურმანი,

ყვითლდება, ჭლექს უჩენს ტრფობის
მუგუზალი.

თუმცა მზე,

ცას და ხმელს ათბობს და ანათებს.

წვიმის კალმით წერს და გაზაფხულს
უგზავნის,

მოხუცი შემოდგომა –

ფოთლების ბარათებს.

1964

გადავდივარ მეორე მხარეს

საწუთროს ურმის კოფოზე ვზივარ,
მივერეკები დღე და ღამეს –
ჩემს შავ-თეთრ ხარებს
და... ორმოცდაათს გადავაბიჯე.
მეცვალა მხარი,
გადავდივარ მეორე მხარეს.

1991

ცოტაც და...

ამ ცისქვეშ ყველაზე ლამაზად,
ჩემს სათქმელს,
სხვა არა, მე ვიტყვი.
ჯანდაბას სკიპტრა და ტახტები.
მივიდვარ...

მივალ და

მივილტვი...

ცოტაც და...

პოეტი გავხდები.

1959

* * *

დაუნდობელ და ცბიერ საწუთროს
ველარ გაუგო ქვეყნად
ვერაგინ.

და ისე, როგორც ტატოს მერანი,
დღეები სადღაც,

„სამძღვარს“ იქით
მიგვაქროლებენ.

1977

რომ...

ჩვენ გვინ, მაგრამ მაინც გავიგეთ:
რომ კბილი მოგვჭრა
წუთისოფლის მწარე ნაყოფმა,
რომ კვლავ გვაშინებს შორეული გზები –
ტიალი,
რომ ჩვენ ფეხდაფეხ დაგვდეგს არ ყოფნა,
ყველა მოკვდავში,
რომ სიკვდილის სუნი ტრიალებს...

1989

იცი... არაზოც

ხელში უჭირავს მზის კელაპტარი
ცას,
და დასავლით იჩქარიან
დღეთა დასები –
შარბათში –
შხამის ნელ-შემპარაენი...
და, მე რომ ვცოცხლობ... მე რომ ვარსებობ,
ღმერთო!
შენს გარდა იცის არავენ.

2013

სამაია

ვარდებით მღერის –

გამზირთან სკვერი
და ხალხის მზერა ჰყავს
გაბაწრული.

და ათი წელი მიიწურა სულ სხვანაირი,
რომ მარმარილოს სამი ქალწული,

ფერხულს რომ უვლის
ხელში დაირით.

1979

✠

ოქროს უზალთუნებს

ძმები: შემოდგომა და ზამთარი,

ქარით და ქარიშხალით

ერთუროს კვლავ შეება.

ყინვა ნეკნებს უმტვრევთ ბრძოლაში

გართულებს...

სურთ შეარიგონ და გამხდარი ხეები,

მათ ფეხქვეშ ყრის ფოთლებს –

ოქროს უზალთუნებს.

1991

300 ჩიტი დაჟო

ჰაუ!

რამდენი წელიწადია

ვლენავ და ვლენავ ფიქრების კალოს
და ქართულ სიტყვას, რომ ვუსინჯავ ფერსა
და გემოს.

ვით ჩიტი დაჟო ვგალობ

და ვგალობ...

და პოეტობას ვჩემებ და ვჩემობ.

1991

* * *

მოწყდა საბუდარს და მიიწევს ზეცისკენ
ზღვა,
და არწივის ფრთები კვლავ
მოისხა.

ცრემლი და წუხილი კვლავ დადგა
ზვინებად...

და მერე დაღლილი,
ჟამს საღამოისას,
ნაპირზე მიეგდო დასაძინებლად.

1969

მე რომ მიყვარხარ

მოვდივარ,

მაგრამ ვერ მოვადწიე,

თითქოს ფიქრები –

გაუვალი ტყეა უსურის.

შენ კი თვალთმაქცობ და მიამიტობ.

მე რომ მიყვარხარ, აი,

ამიტომ,

შურის თვალებით ვარ დაღურსმული.

1961

* * *

როს სოფლის თავზე
მეზობლის მამალი,
მესამე დაკიდებს ყივილის
ცისარტყელას,
იელვებს ძახილი სუსტი და ნელი,
და ღგება ჟამი ციურ ქვაზე აზრების
ღესვის.
და... ცეცხლზე მიდგმულ კარდალიდან,
ვით დედას ყველი,
ფიქრების რძიდან
მთავრესავით ამომყავს ღექსი.

1972

ღღე-ღამე

ჩვენი სიცოცხლის ცად აწვილ ტოტებზე
იმედის ჩიტები სხედან
და... ფრთხებიან.

წუთებმა რწმენის მზე –

წევდიადში ჩაქოლეს,

მიტომ რომ ღღე-ღამე სიკვდილის ფრთებიან
ჩვენ არყოფნისკენ რომ მიგვაქროლებს...

1981

* * *

ქარის უღელში უხმოდ შებმული –
ზვიროებს

ზვიროების მისდევს

ყვეარი...

ტეხენ ზღვის ყამირს შავს და ხელიფიანს.

წყლიდან კი ელვის მავთულები

ჩანს დაგლეჯილი,

და აქ სულ მალე აშრიალდება –

თოლიების ფრთათა ჯეჯილი.

* * *

ღულს და რძესავით ისევ გადმოღის
ზღვა,
მიწის ქვაბში დაუტევარი,
და ახლაც ქაფის ჯაჭვებსა სწევებს,
როგორც წინა დღეს.

ქარი –

კურდღელი,

ტალღა – მწვეარი,

ნაპირს მოაწყდნენ... და ჩირგვებში

გაუჩინარდნენ...

1967

* * *

თხრილის სარკეში იხედებიან
ძეწნები და თმებს
ელვაზე იწნავენ –
თავს აწონებენ დედა – ბუნებას.
საფლავეებზე კი,
რომ ამოდის ახლა სიმწვანედ,
ბაღახი არა, მიწა ჩვენს მკვდრებზე,
ისევ რაღაცას გვეჩურჩულება...

1991

აჯობე ეშმაკს

გვასწავლის ბრძენი:

შორს არს სამოთხე,
გზა დევს ცთუნების, ჭირის და ვარამის.
აჯობე ეშმაკს...

სულ უნდა ამო ჰქნა,
რომ გაანათოს დრო-უამთა წკვარამი,
პოეტო!

ლექსაც –

სანთელივით უნდა ჩამოქნა.

1989

ჩემი ეზო

გუბეები კი,

სოფლის გზა-შარას,

ატყვია ისე, ვით ანაცერი.

ეზოში ნისლი –

ცის ღილაში ისე ივლება.

და ხეივანი ოწინარი ჭას კვლავ ჩასცქერის

და ელოდება –

წყლის მამალის ამოყივლებას.

1972

* * *

მთაში ტყეებს და ბარში ყავვილებს,
აპრილი აცმევს სტავრებს
და ღიბებს,
ცის ნაკვერძებზე ხურდება მზის ვეება
კეცი.
და მაღალ ხეებს ბუდე თუ ჯიბე –
სავსე აქვთ კვერცხით.

1963

* * *

გაჩენის დღიდან ერთ ღმერთს ვეჭრფოდი –
ქართულ სიტყვის ღმერთს.

და აი, ახლა ეს უსახური,
გადავიყვარო, შევიძულო, მიწყებს
ლოლიაღს.

მე, პოეზიის მაღალ ღმერთის –
ვიყავ მსახური,
რა ვქნა, სხვა ღმერთი მე არ მყოლია.

1979

* * *

იყო ქალაქი,

იყო ციხე

იყო, ო, იყო...

სევდითმოსილი უკან მივტირით

აწ გარდაცვლილ თუ მოკლულ თარიღებს,

მაგრამ ჩემს ციხეს –

ნაგებს ქართულ სიტყვის

ქვითკირით,

უამი

მომხდური, ვერასოდეს ვეღარ აიღებს

1981

ზ3060

„ძველი ავიგე ხელთუქმნელი“

პუშკინი

მე, ნახევარი საუკუნე მთაში თუ ბარად –
სახელს ვოესავდი,

ვმარგლავდი,

ვმკიდი –

იმედით, რწმენით და სულ სხვა ჟინით,

და მოვაგროვე კიდიდან-კიდით

სახელის ნამჯა,

ჩალა, თივა და...

დავდგი ზვინი.

1972

ტელეფონი

მე და სიხუმე კვლავ ვუზივართ
საწერ მაგიდას

და უცებ ხარი –

გულშემზარავი,

ავიღებ ყურმილს, არსად, არავინ...

აღბათ ის არის...

და შევიგინებ.

ტელეფონი კი კამოდზე ზის თუთიყუშივით
და იემორებს ერთსა და იგივეს...

1976

მუნჩია

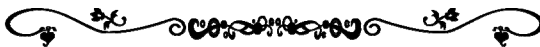
ხელში ეკავა გაზაფხული ატმის ტოტივით
ციცქნა მდინარეს
და, როგორც მოკლე შარვლიანი თავნება
ბიჭი,

გარბოდა...

ახლა თოვლის ტახტზე წევს გაშოტილი,
მოწყალეების და – ზამთარი – კი ყინვის
დანით

ვერ უხსნის კრიჭას.

1964

გლოვა

წამი-წამ გარბის ჭიშკრისკენ მზერა,
ფიქრები ტოვებს ყვავილებით დაზვინულ
კუბოს:

ცოცხალი,

მკვდარი, დღეს ყველა მოვა,
ვინც სათვალავში ჰყავს და ეგულვის
და შავითმოსილ ფანჩატურში
ბოლთას სცემს გლოვა –
თვალცრემლიანი, მწუხარე და
წვერმოშვებული.

1961

ჩემი ოდა

განთიადამდე გრიგალი ქროდა,
არხევდა თეთრად
დაპენტილ ტოტებს.
და, აი ახლა, მზის ღიმილზე ბებური ოდა,
პირიდან იღებს და ქათქათა თოვლის ჭიქაში
ღებს ლოლუების ვერცხლისფერ
პროთეზს.

1962

მიწისპირა

(სპიტაკი)

დიდი შიშით და დიდი წვალებით,
ცამ გამოსტაცა
თითქოს პირიდან
შხამ-გესლით სავსე ურჩხულს თუ უნასს.
ვით ბავშვი ყურში წყალხარჩენილი –
მიწა ცალფეხზე ხტუნავს
და ხტუნავს...

1991

ღამე, ელვა, თვითმფრინავი

შორს...

მცურავ თვითმფრინავს შევეყურებ,
სხვის ნიჭს და გონებას ვაფასებ...

ვალმერთებ ჩემს ბედს და სვეს.
ელვა ჭადრაკს თამაშობს,

ცის მრავალ დაფაზე –
აკეთებს არნახულ სვლებს...

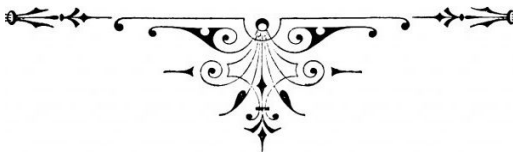
1959

* * *

სინათლის ქვეყნიდან მოვიდა ღამე,
სიჩუმის ფსკერზე –
უთვალავი ანთო კვარი.
თუმც ელვის თვალების ხშირი პაჭუნისა,
ცას რომ უჩანდა პატარა მთვარე,
ღრუბელმა მაინც დაასაჭურისა.

1965

შენ, ვით პეტრე იბერი

ყოვლის დაცამლეწაეი,
ქრიან ჟამთა ქარები...
შენ,
ვით პეტრე იბერი,
დგახარ ნათლითმოსილი –
მომავლის და წარსულის
შუა,
და არ გეკარება,
სიკვდილი და სიბერე.

1994

აბრაჟინა

სოფლის შარაზე უთენია ვიღაც იმდერის:
ნეტავი შენი

მე რა მემართა,

ო, აგრაფინა!

ო, აგრაფინა!

როგორც ხოხობი ტყეში მწვევარმა,

ამ სისხამ დილით,

შენმა ტრფობამ წამომაფრინა,

ო, აგრაფინა!

1961

ო, ღვთისნიერო

ცისა და მიწის შენ ხარ მეუფე,
ერთადერთობის –

შორეული შიში გახურავს.

დავანებულა შენში ზესთა შნო და იერი,

მიხმე და მოვალ შენს სამსახურად,
ო, ღვთისნიერო!

1988

ხიდქვეშ

ხიდზე ვდგავართ...

ხიდქვეშ ისმის:

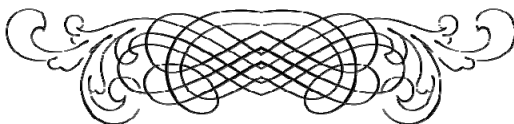
– ერთი კოცნა მეც მიბოძე,

აი ასე, გენაცვალე...

გარს უვლიან ხიდის ბოძებს,

ისმის ტაღლები ტკარცალი...

1958

* * *

ემკითხაობ...

ვით სარკეს ჩავცქერი,
მაეჭვებს ეს ყავის ფინჯანი
და ვხედავ: ერთმანეთს სინჯავენ
თვალებით...

ჩემი სიცოცხლე და სიკვდილი.

1960

ტარაკანა

მიყურადებით და უხმაუროდ,
გამთენიისას,
მეზობლის მხრიდან,
ისე გამოჩნდა ტარაკანა ღამენათევი,
თითქოს და შავი „მერსედესი“
(რადაც საეჭვოდ)
ჩემს კართან შესდგა, წყვილი ანტენით.

1956

ქვევრში ათასწლეულები ხმიანებს

ქვევრში დამწვედულია ჭინკები,
დარაჯად უდგას დიონისე.
ჭინკები სვამენ ღვინოს ისევ,
მოვრალები გზას ველარ იგნებენ...
კამკამებს უშქარი მურიცხი
ქვევრში,
პირველყოფილი იერთით.
შრიალებს ვენახი ურიცხვი,
ვენახი –
ქართველის სიძლიერე.
ქვევრში დის სიცოცხლის მდინარე,
ღულს დარდი...
ცრემლი და ვაება.
ქვევრში ათასწლეული ხმიანებს –
ქართველი კაცის უკვდავების...

1969

* * *

ფოთლები ჩიტებივით,
შესევინა ღობე-ყორეს.
მაღე მოვა შემოდგომა
და ქარს ყველას გააყოლებს...

1960

მათ იკითხონ თორემ...

არ იციან რა ქნან...

და გვიმზერენ შურით...

ედებიან ღობესა და ყორეს

და ფიქრად აქვთ –

ქართულ მიწას ხელყოფა.

მათ იდარდონ...

მათ იკითხონ თორემ

ჩვენ კი ჩვენი –

ქართველობა გვეყოფა!

1989

ჩოჩოლი

არ მქონია ყარიბს ბედი,
რომ სიკვდიმდე მესარა შინ.
ღრო,
დარდს მიყრის და სატევარს.
ამოდენა ქვეყანაში,
ვეფებ ღამის გასათევარს.

1957

* * *

იმედის ჯოხით ჩემი სურვილი
გაივლის ათასს ტყესა და
ველებს...
და მუდამ ახალ ფეხადგმულივით,
სპეტაკს და სუფთას,
რომ არ წაიქცეს,
აშველებს ხელებს...
მადლობა უფალს!..

1968

* * *

ვაგროვე დღეთა ყვავილებიდან
ტკბილ-მწარე,
მე ჩემი სამყოფი.
და, ახლა ვზივარ და ვნეტარებ...
ჩემი მაქვს ყოფნაც და
არ ყოფნაც,
ვით ფუტკარს ნესტრი და ნექტარი.

1989

* * *

ცამ ატირება დააპირა,
გადაიფიქრა უცებ,
თიბათვემ ცელი კვლავ აპირა,
გლესი ყანაში თოხს უვლის.
გავცქერი ღელვას და...
ზღვის ნაპირას
ვზივარ შაჰივით ფეხმორთხმული.

1992

* * *

სძინავთ ყვარლის მთებს...

და ცივ გომბორზე

სულ სხვა მშვენივლით და სილამაზით

ანთია თოვლი –

სული წინაპრის,

ფარივით გღია ველი ალაზნის,

ალაზანი კი ზედ ადევს,

ვით ხმალი ირაკლის.

1967

სამადლობელი

(ირონული)

მადლობელი ვარ, მაცხოვარო,
ყველაფრისთვის:
ორმოცდათექვსმეტის –
ცხრა მარტისთვის,
ოთხმოცდაათის – აპრილის ცხრისთვის
და... თვრამეტი დეკემბრისთვის,
მაგრამ უფალო,
ყოველი რისათვის?
მადლობელი ვარ ზეციერო
ყველაფრისათვის!!!

1992

ქაშუეთი

შეხედეთ ქაშუეთს ღვთისმოსავნო!

კედლებზე ქაშუეთის –
ღვთის „წყალობა“ და „მადლი“ მირონის,
ძმათა „დანდობა“ და „პატიება“
„სხვაც...“

ვით ქართველთა „საქმენი საგმირონი“ –
ამოტვიფრული არის ტყვიებით...

1992

აი, ესაა შვილობა ჩვენი

დედას გეძახით,

დედაო – მიწავ!

ჩვენს შვილობაში ამით ეჭვებს თითქოს
გიფანტავთ.

ცა,

კი, ვინ არის,

რომ მარდუამს მისკენ ვიწვევით.

გჭამთ...

გჯიჯგნით...

გბეკნით...

მერე მუცელს გამოგიფატრავთ
და უსირცხვილოდ შიგ ჩაგიწვევით;
აი, ესაა შვილობა ჩვენი დედაო – მიწავ!

1968

* * *

ცის ლამაზ ბაღში მწუსრი,
ჩითავს მნათობთა ირის.

ხეებს ფოთლების ცრემლი ცვივა...

სიყვითლე ტირის...

გზას მიუყვება ღამე –

გარდაცვლილი დღის ქვრივი.

1961

* * *

სასაფლაოზე ფეხკრეფით შემოდის მწუხრი,
ვით ღვთისმოსავი,
ან ვით მსახური,
და კვლავ სიბნელის ნაწნავებს იშლის...
მერე კი უწნო და უსახური –
საფლავის ღოდზე –
სიკვდილივით დაჯდება შიში.

1978

კვირტები

ყოველ გაზაფხულზე,

ნუ გაგიკვირდებათ,

რომ ატმის ხეებზე ფიქრები მაწვალებს,

რომ ათქვირებული –

ქალწული კვირტები,

წვიმის წვეთების პატარა სარკეში

იხედებიან და...

მწვანედ იღებავენ წამწამებს...

1962

ბნელიდან მიმზერს

სხვას ვით დაინდობს,
მეზობლის კატამ,
თავის მკვლარ პატრონს წაკვნიტა ცხვირი,
რასაც სოფელი დღესაც რომ ტირის...
თუმცა მას შემდეგ წლებიც კი
გადის...
მაგრამ მგონია მუდამ ცბიერი,
ბნელიდან მიმზერს თვალები კატის...

1964

* * *

ხეს მოწვევტილი ციცქნა ფოთოლი
(აწ დაეწყეების გზებით მავალი)
ნიავის ფრთებით შორს მიფარფატებს.
შენ თვალს აყოლებ...
და თავს შიშველ მხრებში ჩამალავ,
როგორც წერო ან როგორც ყარყატი.

1966

* * *

სანაპიროზე –

მთვარის სევდა კვლავ აფენია,
ღამის სიღრმიდან მწუხრისფერი ხმა ისმის
ორთა,

და იქვე ნავი,

როგორც ფინია,

მხნედ გაწოლილა –

ზღვის ვეება ქარიან ტორთან.

1961

მოჰბავს ჭრილობას

სამარადისოდ რადგან გასწირეს –
მამადხანებმა
და ედინებმა
მტკვარი, თბილისის მოურჩენელს მოჰბავს
ჭრილობას,
სადაც წყლისა და სისხლის მაგიერ,
მღვრიე წარსული მიედინება...

1962

* * *

თვით ცათა მეფე თვალს არიდებს:
ქარვასლას მარიხის
და ოტარიდის
ობლების კვერი კი არ ცხვება,
და სადღაც შორს –
წვრილ-წვრილ მნათობთა ფიცხებში,
ჩემი შორეული,
ღარიბი წინაპრები სახლობენ.

1961

* * *

ხმა დაიბოხა უეცრად მესმა
და მერე ღრუბელს,
შავად თმა გაშლილს,
ამოუკოცნა თვალები სველი...
ცას გაუფანტა მუცელი ელვამ,
ზღვამ გადმოყარა ნაპირზე ფაშვი.

1967

ჩემი ბათურა

წევს კიბის ქვეშ და ბნელში ბებერი,
გრძელ და კუზიან კუდს აფათურებს,
ამ ცხოვრებისგან გულდაწყვტილი...
კაცმა არ იცის,
ჩემი ბათურა,
ამ შუაღამის ცას რას შეწტირის...

1992

* * *

იყივლებს დილა...

და ბნელს ამარცხებს

ნათელი, როცა ახლო-მახლო

მზეს დაიგულებს.

და, ღრუბლებს ზღვაში ჩამდგარს წელამდე,

ქარი უვარცხნის წვიმის სავარცხლით

სველ,

შავ კულულებს.

1965

* * *

შემოდგომის ტყის გზა-ბილიკებზე
დავეხეტები უგზო-უკვლოდ,
როგორც ჩეჩენი.

ვწუხვარ: დიდ ხეებს, რომ ფოთლების
სსოვნადა

შერჩათ.

ბუჩქთან ზღარბი დევს საჩეხელივით
და მასზე მიყრილ ბაბუაწვერას
ნიავი ჩეჩავს...

1957

* * *

არაგვის კლდოვან ნაპირზე,
სადაც ბუდობენ ორბები,
ზის ღოღი –
შავი მთის ქვრივი,
დარდ-ფიქრებ შემოსეული:
იქვე რიყეზე შიშველი ყრია ქვები და
კენჭები,
იმ ქვრივი ღოდის –
ობლები.

1960

* * *

ცივ სიბნელიდან გამოაჩენს ოქროს კბილს
ელვა,
ქარი კოცნის და კუთხეში ამწყვედევს
სუსტ,
ტანწერწებთა ქალწულსებს წვიმის.
ცის ღურჯ სუფრაზე –
წვრილ და მწიფე
მნათობთა მარწევი
შემოაქვს ღამეს მთოვარის სინით.

1950

* * *

ეზოს სიბნელის ადევს ბოქლომი,
და ძაღლი არა,
შიგ თმაბურბგლა შიში ღაფლავებს...
განათლდა სივრცე ნისლჩამდგარი და
შებურვილი,
და ცის თონეში ჩააკრა ღამემ,
მთვარე –
კახური შოთის პურივით.

1956

* * *

როგორც გათენდნენ,
ისე დაღამდნენ,
მიწა იყვნენ და...
იქცნენ მიწადვე.

მწუხრში მოისმის
ქვათა დაღადი,
მწუხრში იღვრება ქვათა
ჰანგები
და... აქ ყველაფერს –
ქვები გამგებლობს.

1968

* * *

ძაღლების ყეფით სავსეა შუკა,
ორღობეს ნეკნებს უღეწავს
ქარი
და ჯვარზე აკრავს, ვითარცა გლაგკეს.
ვღგაუარა ჭიშკართან,
და გუბეში
ჩაგდებულ მოვარეს
ჩავცქერი ისე, ვით ნატეს სარკეს.

1970

* * *

ხეებს ჩხრეკს ქარი, ვითარცა ტყვეებს,
მლოცველებივით,

ცისკენ, მაღლა ხელებაწვდილებს.

სადღაც, შორიდან ისმის „ნადური“.

ტყისპირ, მინდორზე რბის ნაკადული,

როგორც მდინარის სიჭაბუკე

და სიემაწვილე.

1962

* * *

ღამის კართან –
დილა ბღავის,
პატრონს უხმობს –
მზეს,
აწ ელის,
გასკლომაზე აქვს მას ცური,
(ბოღმა ღრუბლებს ახრცობს შური)
ცას, წინ უდგას მთვარის დერგი
და რძით სავსე მნათთა კერტებს –
შიგ აწველის...

1966

* * *

დიდხანს იდავეს...

იქუს-იგრგინეს,

მერე ვეება ღამის დარბაზი

უცებ დატოვეს შავმა ღრუბლებმა.

არ მესმის, მაგრამ ვიცი შორიდან,

ვარსკვლავთა ენით

ცა რაღაცას მესაუბრება.

1988

* * *

აღმოსაელეთით სინათლის ეტლს
მიაქროლებენ
ქერუბიმები...

ცეცხლი ცვივა მნათთა ტაიჭებს.
ეჰა, სელენე!

ქრება შენი მთოვარის კერა.
ჰორები ღურჯად გააღებენ ზეცის კარიბჭეს
და გამოჩნდება შუბლმალაღი, მზე,
ვითარც ჰერა.

1988

ათონში

წებელდის მხრიდან ფრთაგაშალა უეცრად
ქარმა
და გადუფრინა ათონს და
რიწას.

ზღვას მიაბღაველა ღრუბლების ნახირმა.
ღამის ჭიშკართან, დღეს მოწყდა ყინვი,
ცამ –
ვარსკვლავების თვალები გაახილა.

1958

რწმენა და ნიჭი

საქართველოში ოჯახს, ოდიდან,
სიხარულს გვრიდა გაჩენა ბიჭის,
რადგან მის მიწას, განსაცდელი მუდამ
უცდიდა...
სამშობლოსათვის თავდადების რწმენა და
ნიჭი,

გამოჰყვა ქართველს,
დედის მუცლიდან.

1992

* * *

ბეწვის ხიდია დღე ყოველივე,
გავაღოთ?!

არ გავაღოთ?!

ცეცხლი და ნაღმი ძეგს,
რომ წუთისოფელი უფრორე გვემძიმოს.
მიწისძვრა არა!

გვანჯღრევს და გვადვილებს,
გამჩენი, სულ რომ არ ჩაგვეძინოს.

1992

* * *

ანდამატივით ცისკენ იზიდავს,
თავისკენ უხმობს მნათობთა ქორთ
და მეტეორთა შმაგი რაშები
მაინც მწყერივით მიწაზე ცხოვრობს –
წუთი აფრენის,
წამი დაშვების.

1965

* * *

შურმა და მტრობამ და სიძულვილმა,
ჭირი შეჰყარა ხახულს და
ზარზმას,
გულებს და მაღალ ციხე-კოშკებს გაუწნდათ
ბზარი...

კმარა!..

სამშობლო! –

იქუხოს აზრმა,

აწ სიყვარულის შემოგვრათ ზარი!

1992

* * *

სივრცებს ტანზე ბნელი მოუსხამთ,
მაგრამ ყოველი წუთი და წამი
გრძნობს, ცივ სინათლის
ხელის შეხებას.
კიდევ ერთ ნაბიჯს გადადგამს ღამე
და... დღის უფსკრულში გადაიხეხება.

1961

რაც იყო, იყო...

აბასების და მაჰმად-ხანების,
ისევ ატყვია ნაქუსლარები
საქართველოში ხიდებს,
ბოგირებს.

რაც იყო,
იყო... აწი მომხდური
ქართულ მიწაზე ვერ იბოგინებს!

1991

* * *

გადასერილი ელვის ცისფერ ნაკადულებით,
შორით,

ღრუბლების შავი ხევიან,
ხევს მიღმა, ღამით რომ ციმციმებენ,
ანგელსების არის მძივები,
ღმერთების შიშით, ცის მინდორზე,
რომ დაბნევიან.

1957

* * *

ბობოქარ ზღვისკენ მიიქარიან

შავი ღრუბლების

შავი რაშები.

ცა, ელვის მარყუჟს სტეორცნის, მაგრამ,

ვერ უდრეკს კისერს.

წვიმით და ღელვით სანაპირო დანაგვიანდა.

ქარი ტალღების იარუსზე კვლავ არბის ისე,

ვით მოყვარული,

სპექტაკლზე რომ დააგვიანდა.

1967

* * *

ნაპირზე ამოყრილ ნავებს და კატარღებს
და ჭკვიან დელფინებს –
პატარა ხომალდებს,
რომ მოასულიეროს, ქარი ჭავლს ასხურებს...
ზღვა მზით გამდნარი არის ფოლადი,
მიწის ვეება ყალიბში –
ჩასხმული.

1965

თეთრი ღამე

სანაპიროზე ვზივარ და მუხლზე
მიდევს შაკ-ნამე,
მოვა ნიავე ზღვიდან უცებ და გადამიშლის...
ცის უზარმაზარ ტახტრევანზე წევს თეთრი
ღამე
და უდევს მთვარის
დიდი ბალიში.

1962

* * *

რომ გამოსტაცეს სიცოცხლეს,
გულში იკრავენ ტალღები
ზღვაში დაღუპულს,
და მის სულს.
მზე დასთამაშებს ბაღლივით
ზღვას,
თოლიებით დანისლულს.

1962

* * *

აღუჩის ტოტზე შესკუპულა და, რაღაცის
თქმა სურს,

პირს აღებს კვირტი,

კართან მდგარ მარტის არ ესმის „არა“!

ხის ფულუროში შემძვრალა ჩიტი

და კუდი უჩანს –

ჩაქუჩის ტარად.

1958

* * *

მარადუამს ცისკენ ხელაპყრობილი,
რწმენას თუ ჭიგოს –
ლოცვასავით მიჰყვება
ვაზი,
და ვით წარსულში, ახლაც ცრემლში
ცურავს
ქართლივით.
მომხუდთა მიერ გადაბუგულ ჩემს
ქართულ ცაზე –
მთავრე –
ჰკიდია ქრისტეს კვართივით.

1972

* * *

ქარიშხალით სავსე ცის დიდ თასივით,
ხელში უჭირავთ ოკეანე,
ოკეანიდებს.
დევს დეღვის სინზე ხმიადივით ცელებესი,
და დევს იავა,
სად ცისარტყელად კრთის მეთაუ,
ქვეყნის განუდი.
არაჩანს ქრისტე,
არც მუჰამედი,
ეჰა, გრიგალმა, ჩვენი გემი ამოიღლიავა.

1982

* * *

ქუხილსა სდევს...
და შემერთალი,
მიჰქრის ელვა ტანწერწეტა,
და მოსასხამს აჩენს წითელს,
ცის ქვეერი კი სულ წვეთ-წვეთად,
ვარსკვლავებმა ამოწრიტეს.

1961

* * *

გზას რომ მისდევენ აკაციები,
თითქოს,
თეთრ ჩოხიანი გზირებია.
ბუჩქებიდან კი ლურჯი იები,
ქალწულებივით იმზირებია.

1954

* * *

როცა იელვებს, მე მეჩვენება:
გმირი ჰერმესი, რომელიც არგუსს,
ცეცხლის მახვილით,
სასიკვდილოდ მარადის სდევდა,
მნათობები კი –
დიოსკურებად,
მზე და მთოვარე –
ზევსად და ლედად.

1961

* * *

წაუღეკია პონტოს ნაპირი, –
ათასწლეულთა ქარსა და წვიმას.
აღარც „არგო“ ჩანს, აღარც „საწმისი“.
მხოლოდ აღსაველით მზე ისე ბრწყინავს.
როგორც ქვეყნიერების –
დასაწყისი.

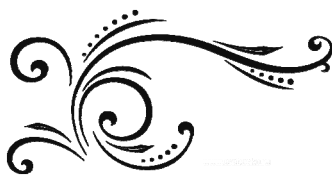
1956

* * *

ცის უღურჯეს და კამკამა ტბაში,
თეთრი ღრუბლების მიცურავენ
თეთრი გედები,
მიწის სიშორეს ფრთებქვეშ მალავენ...
ქარი უვარცხნის ოქროს დაღალებს
დიღას,
რომელიც მზის სარკეში
იხედება.

1977

* * *

საუკუნის საწიერზე –
სიხარულის ჩანს გრამალი,
მომხდურ დღეებს ვერკინები –
ჩემი ლექსების ამალით,
რვაასი წლის რუსთაველის ნასახი და
ნატამალი.

1988

უცარი ქარიშხალი ზღვაზე

ეძინათ ტალღებს დედის მკერდზე
ჩახუტებულებს,
ღრუბლების მთებში მოდიოდა მთვარე –
ყონადი,
და მიჰყვებოდა მნათთა ამაღლა.
მოვარდა უცებ ქარიშხალი და ზღვის ოჯახი
ააწიოკა...
და მიიმაღა.

* * *

ფიქრით და ოცნებით დახუნძლულ
ცაზე,

იმედად რომ იალებს,

მიწაზე წყვილადს რომ მილამპრებს,

ის, ელვა არა, სულია წინაპრის,

ათასწლეულთა გრიგალებში ნახეტიადი.

1967

* * *

წვიმდა...

და უცებ ქალწულმა დილამ –
მზე გაიცინა...

და ზეზეულად,

სხივები ელვით დაღამებულ ცის საბანს
არღვევენ...

მოვარდა ქარი და ნაპირზე ლურჯი
ტალღები

გაფინა...

წამით გაამზეურა.

1958

* * *

თუ არავინ აღარ გიყვარს,
და სიყვარულს –
არ ღებ ხიდად,
ადე!
შუბლში ტყვია იკარ! –
წუხელ ფიქრი ამიხირდა.

1991

* * *

ჩემი არყოფნის პიტალო ქვაზე,
როცა სისხლიან კლანჭებს ალესაოთ,
ვუბარებ დღეებს –

ჩემს თეთრ არწივებს:

ნუღარ დამძიძუნით!..

ცისქვეშეთში მხოლოდ ალერსად
და სიხარულად დამანაწილეთ...

1992

* * *

სინათლეს კვლავ რეკავს ცის ლურჯი
სამრეკლო,
მაგრამ ჩვენამდე,
ვერ აღწევს მზის ზარი,
და ყალყზე შემდგარი, ქარების ამალით,
მარტი დაპირებულ თოვს და ჭყაპს
გვიგზავნის,
სიღურჯეს იეზი მაღავენ.

1967

* * *

ტანზე ასხია ყინვის ეკლებად –
ათასწლეულთა ხორკლი
და სუსხი
მთას და ცის ტახტზე წევს გაფიხხული,
და მის პირიდან –
მდინარე კი ისე გამოდის,
თითქოს დაჭრილი,
გარეთ ჰყოფდეს ენას ურჩხული.

1959

* * *

ელვა, ღრუბლის ფულუროდან თვალს
აკვესებს,

ვით ზარნაშო.

წვიმა,

ქარის ელის ნიშანს,

რომ წყვდიადში ითამაშოს...

ცა, მნათობთა დაყრის ქვიშას

და ღამის ზღვას ამოაშრობს.

1959

* * *

სულს უჩუმრად მივაბარებ –
 შიშის გაღურჯებულ იას,
 მძიმესა და სიკვდილნარევს,
ჩავისუნთქავ ღამის წყვილადს,
და თავს ვიგრძნობ ტოლად ზევსის –
 თვით მეუფის „მაღლა“ ცათა.
„დაბლა“ ერთი კარგი ლექსის
ამოსუნთქვა თუ დამცალდა.

1989

* * *

მინავლდა ორმოცი წელი,
რომ მე,
ჩემს ქართულ სიტყვას,
გუსინჯავ ფერსა და გემოს,
და... დიდ პოეტებს შორის,
რა ვქნა! რომ...
„პირველობას“ ვჩემობ.

1992

* * *

თიბათვე მთვარის ვეება გრდემლზე –
ელვის ცელს კვერავს,
ვითარც კვერავდა.

სოფლის შუკებში, მწუხრი თვალს ნაბავს.
დღე კი მწყემსივით მოიხურავს ღამის შავ
ნაბადს,

მიეგდება მზის ჩამქრალ კერასთან.

1956

მივიწყებული სასაფლაო

დაბურულია ეკალ-ბარდებით

ლოდები,

და მზეს აღარ იკარებს.

გადავიწყების ხელებს ბარდება

შარა-გზები და ნაბილიკარი.

ისე ჰყვავიან ია-ვარდები,

თითქოსდა სიკვდილს,

აქ არასდროს აღარ გაევიღოს.

1961

* * *

მოოვარის შუქზე ელვის ნამგლებით
მკის და მკის ღამე
ოქორს თაოთავებს...
შრიაღებს ზეცის ლურჯი მინდორი.
ეჰე, ჰე, ჰეი! –
ეძახიან დიღას მამლები,
ოჰო, ჰო, ჰოი! –
პასუხობენ მთები დიდრონი.

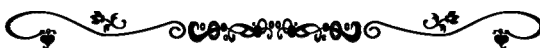
1964

* * *

წვიმიან ამინდს,
ქარის ცელით თიბავს
თიბათვე,
ვასმე! ტაროსი, როგორ გაძვირდა.
თუმცა ზვინები უდგათ დღეებს ძეგლად
დიდების,
აკაციები, თავიანთი ციხე-ტაძრიდან,
მაღე თეთრ დროშებს გადმოკიდებენ.

1959

* * *

ყინვით დაზრობილ სიმყუდროვეში,
დედა – ხისა და ქარების ურჩი,
ფოთოლი ეგდო, ვით პაწია ფრთა ქეიბუროს.
ტყისპირას იდგა ნაზამთრალი პატარა ბუნქი,
ჯაგლაგ ცხენივით –
გაძვალტყავებული.

1968

* * *

ხიფათად შობილი რიფები, და შავი სკილა და
ქარიბდა, –
ეს ორი ვერაგი ურჩხული,
მოგზაურ პოეტს,
ჩვენ ავარდეთ, –
მომესმის ნაპირთან,
ტალღების ჩურჩული...

1976

* * *

მტრობის ხის გაბარჯლულ ტოტებზე
მკიდებენ დღეების ყულფები.

მამულო! –

შენი ცა დაფარეს ღრუბლებმა,
და ვხედავ: ვერა-რა, ვერ გარგე სიცოცხლით
გთხოვ,

შენთვის სიკვდილის,
რომ მომცე უფლება.

1990

* * *

აღმოსაგლეთით გაშლილია ცის ღურჯი
სუფრა,
და მიდის ღამე
მნათობების უშქარ მაყარით.
აქ, კი, ხის ტოტზე ჩამომსრჩვალნი ჰკიდია
ნამი,
მისი თვალიდან,
რა საწყლად ჩანს
მთელი სამყარო.

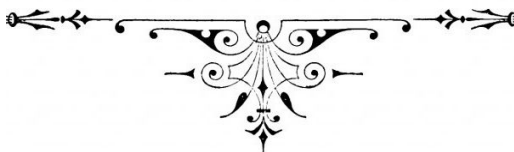
1967

* * *

მზის მეწამულ ძოწის პორფილს,
ტანთ მოიხამს, ვით სამოსელს,
ღელამიწა ფერხთქვეშ ერთხმის...
და ღურბლებს თეთრი წვერით ცა ჰგავს
მოსეს,
ხელთ უპყრია მთვარის კვერთხი.

1950

* * *

ფულუროებში დაბუდრებულა –

შეკივლება და მოთქმა ჭოტების.
და ტყეს „აღვიძებს“ ურემი და ხარობს
მეურმე.

იქვე მინდორზე,

მოწყენით მდგარ ხეთა ტოტებზე
გაუფენია დილის ნისლი და...

ამხეურებს...

1959

* * *

შუაღამეა...

ხელში სანთლით,

მნათი ბნელში ეძებს მოძმეს...

მოიმღერის სოფლის გზაზე ვიღაც „რეროს“...

მთვარე იხდის ღრუბლის ძონძებს

და... ეწყობა საგარეოდ...

1955

* * *

წვედიადში წარსულის ნანგრევებს
წუხს ქოროღლის ციხე და მახათა.
ღღეებს უწვიმია ად უხვატია.
მტრის ცეცხლმა თბილისის ცაზე რაც
დახატა,
მტკვარს მკერდზე მარადუამს გადაუხატია.

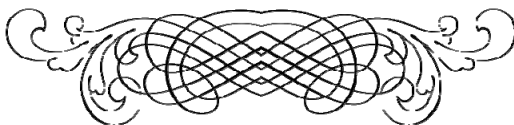
1986

* * *

ღრუბლების შავი დიღეგებიდან –
ქარმა დაიხსნა მგალობელი
გუნდი წვიმების.
დღის შესახვედრად ისწრაფის ღამე,
ვით გულის სწორთან.
ვარსკვლავნი თვალში შესციცინებენ,
შუბლშეჭმუხნილი,
ცის დარბაზში –
მთვარე სცემს ბოლთას.

1954

* * *

გაქცეულს ზღვიდან,
ქარი ღრუბელს გამოეკიდა...
ზღვა, კი ნაპირზე დაცემულ ლოდს
ფეხებით შედგა.
(წუხს შემოდგომა... ქუხს და ავდრდება!)
ქარს –
გაქცეულის გამოკიდება,
ზღვას –
დაცემულზე ფეხით შედგომა,
ვით ეკადრება!

1959

* * *

სანამ ფერმკრთალი ღამეები ქართლის
ველ-მინდვრებს,
ვარდ-ყვავილებით გადახურავდნენ,
ქარმა იმრუშა და იბოვინა,
და ყინვის ტახტზე მწოლიარე მთამ
ზაფხულამდე,
თეთრი მდინარე მოილოვინა.

1977

* * *

რომ ბინადრობენ წინაპრების სულელები ცაში,
საბუთს,
მოკვლავნი ველარ ამჩნევენ,
თუმცა მთოვარის ბეჭედი აზის.
მნათობები კი, დღიდან გაჩენის,
სინათლის თოკით ჰკიცია ცაზე.

1970

* * *

კავკასიონის კლდოვან ნაპირებს
ეხეთქებოდა თერგი ბრმასავით,
იღვა მყინვარი აღკაზმული აღ აღჭურვილი,
როდესაც ღამემ,

სადღაც აღსავლით –
მზე, რომ ესროლა დილას
ჭურვივით.

1986

* * *

ლეგენდებიდან მესმის ძახილი –
ამირანების და აბრსკილების
და გადამწვარი და დამეხილი.

ციხე,

ქონგურების კბილებით,

მომხდურს –

ჟამს კვლავ უღრენს ვეფხვიით.

1973

* * *

როგორც იმედი და გადარჩენა
 ჟამ შეუვალი ხმები მოესმის –
 ნარიყალის და მცხეთის კედლების:
სიმღერის გარდა,
 არას მქონეს,
 ვიცი ოდესმე,
შეგიფარებენ თქმულებები და ლეგენდები.

1977

* * *

ბებერი, მაგრამ თავმომწონედ მღვარი
ფიჭვები,

აფახულებენ წამწამებს წიწვების.

სოფელი ესე, მერხეულია.

გვესალმებიან, დაბლა ხრიან თავს
მოწიწებით,

ნორჩი ხეები,

მერე ქარში „ფერხულს“ უვლიან...

1982

ფასკუნჯი და ფენიქი

ჰელიოსის ნაშიერ –
კოლხს,
ეს სიმაღლე შვენის ცის
მიტომ, როგორც ზღაპარში,
მაღლა,
მზისკენ მიაფრენს
ფასკუნჯიც და ფენიქიც.

1969

ან-მარე

ხუთაითასწლეულის
იქით,
უფლის ქვეყანას,
მეუფობდა ან-მარე.*
კოლხეთია სიცოცხლის –
აკვანიც და სამარეც.

1992

* ან-მარე – ცის კაცი (5185-5120 წწ.)

არკადიელები

ვითარც უფალი ზეესი ზეესობდა,
ყველა ღმერთს მისი რისხვა
ესმოდა
და მრავლდებოდა რიცხვი
მთიებთა,
სინათლის ზარის
ცად დარეკავად.
ჯერ პირამიდებს ზეცა მხრებით
აღარ ეკავათ
და საიდანდაც ხმა ისმოდა
არკადიელთა.*

1966

* არკადიელები – კოლხთა (ქართველთა) შორეული წინაპრები.

ია, აი

ღურჯ თვალებს რომ აფახულებს
ია-ია და მიწიდან,
გაზაფხულზე რომ ამოდის:
მითაუამში ჩემს კოლხეთში
დამარხული
ვახლავთ ხსოვნა
აია¹-ს და
სული ოდის².

1979

¹ აია – უძვეველესი კოლხეთი.

² ოდი – წარმართ კოლხთა (ქართველთა) ღვთაება.

ათი მცნება

რა შორსა ჩანს ქანაანი,
ეგვიპტე და სინის მთები,
სადაც ნათელს მიაფენს
ქვის ფილებზე დაწერილი
„ათი მცნება“
და მეუფე იაჰვე.

1991

სინამდვილე და მითები

კოლხეთის წარსულს რომ
ანათებენ,
ეს სინამდვილე
და მითებია,
მათთან ღამეები გითევია.
და განა უამი გადაგლღიდა
კოლხს,
რომ ლეგენდები
მოგეტანა,
ათასწლეულების გადამიდან.

1982

თაღმუდი და თორა

პოეტსა და მთარგმნელს ჯემალ აჯიაშვილს

დავიწყების კიკლოებმა

ოცდაექვსი საუკუნის

წარსული რომ ვერ წარსტაცოს,

თავზე დასტრიალებს ქორად –

საქართველოს და ისრაელს

შენი თაღმუდი

და თორა.

2001

გარგანჩია

არც სიცოცხლე,
არც სიკვდილი,
არც პოეტი ვარგა ჩია.
შენს მტრებს ზურგზე ბოლი ადის,
ცისკენ იწევ გოლიათი,
და მფარველობს
გარგანჩია.*

2005

* გარგანჩია – ცეცხლის დვთაება კოლხურ (ქართულ) პანთეონში.

ჰელიოსის ქონები

მიჯაჭვეულ პრომეთეს დასტირიან
ღრუბლები და ელვით
პირს იხოკენ –
გული ვერ მოუოსებიათ
და სველი ნახშირივით შიშინებენ...
ვარსკვლავები –
ჰელიოსის ქონებია,
სადაც ბინადრობენ მზის
შვილები.*

1993

* იგულისხმება აიეტის ნაშიერნი.

კავკასიონი – ნოეს ხომალდია

გამთენიისას ცამ მოულოდნელად

წვიმა და სეტყვა

რომ დაარისხა,

მწყურვალ მიწისთვის ხომ

მადლია?!

არ ჩანს არაფერი...

ირგვლივ ზღვა არის და,

კავკასიონი –

ნოეს ხომალდია.

1999

კოლხურ სულს და ისტორიას

იცის ცამ და ვარსკვლავებმა,
რომ კოლხეთი მზესთან იშვა,
მზის ხნისა და
მზის ტოლია.

სურთ განგმირონ!!!
და სტყორცნიან გულში
ბოძალს.

ვერ მოკლავენ კოლხურ სულს
და ისტორიას,
რადგან ღმერთმა ჩვენ გვიბოძა.

1989

ხილვა: ცარცული პერიოდი

რწყავს ელვის კამკამა

ნაკადულით –

უფალი თავის ეზოს უვლის.

დამდგარა ჟამი მეზობური,

პალეოგენური და ცარცული.*

მოჩანს მთვარე შუბლშეჭმუნხილი,

ცა –

ვარსკვლავებით გაძარცვული.

1976

* ცარცული პერიოდი დაიწყო 135-137 მილიონი წლის წინათ.

* * *

ზოგ-ზოგ „მეცნიერს“,
სსენებაც კი ზარავს კოლხეთის,
ვით გასათხოვარ ქალწულს,
აკლებს ათასწლწულებს.
სიმართლისათვის ენა დაება.
და სიძულვილით არი სნეული!!!
ჩემს ბებერ კოლხეთს,
სხვა არ ვიცი,
რად მედავება.

1989

ხილვა: წარმართი კოლხები

ეჭვრეც: წარმართი კოლხები,
პონტოს პირას დამსხდარნი,
შიშს გულში ვერ მალავენ
და მუხლმოყრით ელიან:
ლაღეს¹, ლიღეს,² არაღეს,³
დიღას,⁴
ყოვდიღს,⁵
დეღიას.⁶

1979

^{1,2,3,4,5,6} – წარმართ კოლხთა (ქართველთა) ღვთაებები.

კოლხური ცის ტაძარში

სამეგრელოს –

ლამაზ წიგნს,

აღბათ ბევრი გადაშლის

და ნახავს შიგ – ყოველი

ნათლითაა მოცული...

სიყვარულით აგებულ

კოლხური ცის

ტაძარში –

შეიღიათასწლეული,

კვლავ მუხლმოყრით

ლოცულობს.

1963

შხარას, თეთნულდს და უშბას

ასიათასი წელია,
რომ ესმის მტერს და
დუშმანს,
ხმა და გუგუნი მთების.
ასიათასი წელია,
სამ ბმას,
სამ ბებერ გოლიათს:
შხარას,
თეთნულდს და უშბის,
ცა რომ უჭირავთ მხრებით.

1980

ხილვა: ღაპით აღმაშენებელი

მის მგლისფერი ისევ ადევს,
ვინაც თურქი,
საზღვარს იქით აოტა.
ათი საუკუნის მერეც,
დიდი დავით მეფის ლანდი,
დასტრიალებს კლარჯეთსაც
და ტაოსაც.

1989

ღმანისი

სხვის არა,
ჩემს სულ შოორეულ,
პირველ მოსახლე წინაპარს,
აქ დაუცია კარავი,
რომელიც გადავიწყების მტვრით
უამმა თურმე დანისლა.
მაგრამ...
რაც უთქვამს არაყის,
სწორედ ისა სთქვა ღმანისმა.*

* p. s. არქეოლოგებმა ღმანისის გათხრებისას აღმოაჩინეს ადამიანის თავის ქალა, რომელიც მილიონ რვაასიათასი წლით თარიღდება.

8000

შავ ზღვას ჯერ არ ჰქვია პონტო,
არც სპერი,

არც ჰელესპონტი.

და მის პირას ლოცვასავით

ცისკენ მიიწევა ვაზი

და ღვთაებრივ თვალს ახელენ:

ამირანტი და პელაზგი,

ღვინო,

ჭური და მარანი,

ტაბაკი და საწნახელი.

1962

* * *

ცაში ვარსკვლავთა არის ნადიმი,
ახალი მთვარე გახლავთ თამადა.
ქარებმა დრუბლებს ბოლი ადინეს.
ათასწულთა უღრანებში დახვალ
თამამად,
ძველი კოლხეთის წარსულ
ღღეთა
ხარ მონადირე.

1967

ფეაკები და ქასქები

დავიწყების მონანავე ნავიდან,
მოწყალე, თვალებით მიმზერენ:
ბეჭირები¹ და ბიძირები²,
ფეაკები³ და ქასქები⁴.
მათ ქართველობაში ეჭვმაც
რომ იელვოს,
ცრემლები წასკდებათ.

1977

^{1,2,3,4} – პრეისტორიული კოლხური (პროტოქართველური)
ტომები

ცამცუმი და ამირანი

სხედან ქართულ ზღაპრებში და
სინამდვილის მომლოდინე.
დამეებს თეთრად ათევენ:
 ცამცუმი და ამირანი,
 და ყარამან ყანთელი.

1964

ჩემი მზე

დღეს მოვაშორე დრუბლების
ხავსი,
გავავარსკვლავე წუთი და წამი
და მე.

ჩემი მზე –
ცის ვეება ჩარჩოში ჩავსვი
და დაკვიდე კედელზე ღამის,
რომელსაც ქვეყნად ვერვინ
ჩამოხსნის.

1991

მარკოზის სახარების კითხვისას

უცებ აღსდგა „ბორბალ-ქარი“,

მძინარ ზღვაზე –

მაცნედ ავის,

მაგრამ ვთქვი: სდექ!

– მინულდა.

აი, ახლა, ვით იესო, მეც იგავით

ვსაუბრობ ად მივალ ნავით

სოფელს –

ღადარინელთა.

1979

კოლხურ ენაზე

პონტოს ზღვა კოლხია და
მას „კოლხურ ენაზე“,
ვით კირკეს მედეა,
კვლავ ვესაუბრები:
ვარსკვლავთა სისხლით
დაწინწკლული
ცაა – აკვარელი.
მთაერის ფუნჯზე კი კიდია
ღრუბლები,
ფერად-ფერადი და
საყვარელი.

1966

ათასწლეულების მერე

შოორს,

აღდგომის კუნძულებზე,

ათასწლეულების მერე,

ჩეხავ უდრანს,

ტეხავ ახოს:

იქნებ, კოლხი წინაპარის

ქოხი,

სადმე დაინახო.

1968

* * *

შენ,
მესამე ათასწლეულს,
ვით მეგობარს ხელს რომ
ართმევ,
აღბათ სიყვარულით დადღიღს,
მოგიქსოვა ღვთისმშობელმა
ოქროს კვართი,
ქართულ სიტყვის ყაისნადით.

2001

ავესტა და კირბები

გზას მიბორკავს სიშორე
და ფეხებში მეღება.
ხმები ათასწლეულთა სინამდვილეს
მირბევენ..
ხელისგულზე მიწყვია: „ავესტა“¹ და
„კირბები“²,
„პაპირუსი“³, „მკვდართა წიგნი“⁴,
„ფესტოსის დისკო“⁵,
„ვედები“⁶.

2005

p. s. პრეისტორიული დამწერლობის წიგნები:

¹ ავესტა – სპარსული

² კირბები – კოლხური

³ პაპირუსი – ეგვიპტური

⁴ მკვდართა წიგნი – ეგვიპტური

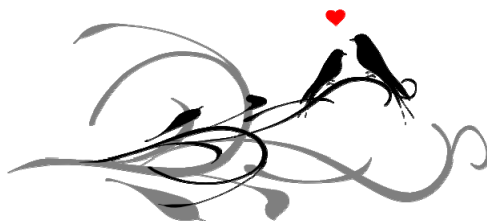
⁵ ფესტოსის დისკო – კოლხური

⁶ ვედები – ინდური.

აღმართავს მცხეთას ჯვარი

ცის კიდეზე ერთი მნათი,
ჩანს თამარის ოქროს ქოშად.
პომპეუსის ხიდის მნახველს
აუსხია მტკვარს აბჯარი.
ზედაზენზე რწმენის დროშად –
აღმართავს მცხეთას ჯვარი.

1979

* * *

წარმართ ფსოველებს გამოქცეული
არაგვი,
სადაც მტკვარს უერთდება,
იქ –
სვეტიცხოვლის ტაძრის თაღები,
ცის ლაუვარდოვან სარკმელს
აღებენ,
რომ უფრო ახლოს იყვნენ
ღმერთებთან.

1979

ური, ერეხი, ნინია

ქუჯი არ ჩანს,
ფარნავაზიც...
არც ქართუ და იბერია...
სულ ქორწილი და ღხინია...
როკავენ და იმღერიან:
ური¹, ერეხი², ნინია³.

1970

^{1,2,3} – პრეისტორიული კოლხური (ქართველი) ქალაქები.

* * *

სივრცეები მზერას ნამავს...
წარსულის კარს ვერ მოვხურავ,
რადგან,

ვიღაც ისევ უხმობს:

მზეს – დედას და

მოვარეს – მამას.

ძველ კოლხურად.

1971

ჰეონი*

ახლაც,

როცა მუხას ჭრიან,
წარსულიდან კოლხ-წარმართთა,
ისევ ისმის ავი ხიდან:

– ყოფნა ცუდად წარიმართა
და სიცოცხლაც გაჯახირდა.

1969

* ჰეონი (მეგრ.) მუხსა, რომელზეც ლოცულობდნენ წარმართი კოლხები.

ხილვა: მედეა

ახლა მედეა ახსოვს არავის
ვლადას და არც ანატოლიას.
(უიმედეობა ეჰ,
კოლხებმა დიდხანს ითმინეს)
და... მეჩვენება, რომ მოფრინდა
ფაზისს,
თოლია,
მედეა და...
სიყვარულს და დაღატკს
ქვითინებს.

1968

* * *

შორეული წარსულივით,
ცად ღრუბელი აიზღარბა,
მერე დადგა ბორცვებად
მერე შავი ზღვა მოჰგავდა –
ძველ კოლხეთზე ოცნებას.

1978

ზენა ზღვა

მაშრიყიდან –
მადრიბით,
დიდ ქვეყანას კოლხეთის –
ყოფნის დიდი ბეჭედი,
შავზე, შავად ზე აზის:
აღსავლით – მეოტიის¹
და დასავლით ზენა ზღვის.²

1977

¹ მეოტია – აზოვის ზღვა

² ზენა ზღვა – შავი ზღვა

ერთადერთი მთვარე ფხიზლობს

როს გაიგებს მამლის ყივილს,
უამს ცისკრისას,
გამთენია,
ღამეს სურს რომ გაიხიზნოს.
ვარსკვლავებსაც ჩათვლემიათ,
ერთადერთი მთვარე ფხიზლობს.

1985

კოლხი კაცი

აუთვალი და აესული,
თვალებს ჩუმად ნაბავდა.
და ისმოდა ზარის ხმა, –
ჭურთხას და ნაბადას.
კოლხი კაცი ებრძოდა
მტერს,
ქარსა და ქარიშხალს,
რაღა ექნა?
გამჩენმა,
ის ზღვისკარად დაბადა.

1969

* * *

რომ ესახლნენ ახლოს ფოთთან
ზვირთნი,

თითქოს წინაპართა –

წყლად ქცეული სულებია.

საამოა მათი მზერა და ფუთფუთი.

მიმოდინან,

ჩურჩულებენ:

მის ძველ სახელს –

ფუთი! ფუთი!

1959

მურიცხები

პორიზონტს იქით,
 ჰორიზონტები, –
ჩემი კოლხეთის არის წარსული,
აი, ეს ზღვებიც ტანშიშველი,
 ასე ურცხვები,
და მოციმციმე ეს მურიცხები¹ –
კოლხთა ღოცვა –
მამაღმერთთან ცაში ასული.

1969

¹ მურიცხები (მეგრ.) – ვარსკვლავები

* * *

მინაწერი „კოლხური
ფსალმუნების“ მესამე,
ათასგვერდიან ტომეულზე

მეორე, არა,
ეს მესამე ათასწლეული,
ახდენაა ჩემი ოცნების
და უფალზე უნდა ვილოცო...
მიმქროლავ დღეებს აღარ რჩებათ
დრო გაოცების,
სურვილი კი აქვთ, რომ გაიოცონ.

2006

* * *

მარადისობის ცისკენ მზირალი,
ვინც უღმერთობას
გულში გაივლებს,
არსი ყოველი საწუთროსაგან
დაილეკება...
მარად უჭკნობი და მოყვავილე –
„ეს მე ვარ ვაზი, თქვენ კი
ლერწები“.

1981

ხორბაში

ვაჟა!

ვაჟა! –

შელამებულზე,

თავის ნაშიერს ვიღაცა უხმობს,

(კარს ღიას ტოვებს და

აღარ კეტავს).

და ვფიქრობ ჩემთვის:

ნეტავ რა მიჭირს,

წუთით რომ ვიყო ის ციცქნა

ბიჭი,

სოფლის ბოლოს რომ ეძახის

დედა.

2006

პოსეიდოს, ზევს და ჰადეს

დღისით მზე და ღამით მთვარე,
მათ ცა ავლებს

შავ არშიებს

და დრო-ჟამი ტაბუს ადებს

სამ ძმას,

სამ ღმერთს.

კოლხთ ნაშიერთ:

პოსეიდონს, ზევს და ჰადესს.

1988

ფესტოსის დისკო

ეს ცა,

ეს ზღვა და ეს მთები,
ათასწელულების ნარწვევი,
ვარსკვლავთა ჭადარა
თმა-წვერით,
ვით ღვთაებები სარისკოა.
სამყარო –

ფესტოსის დისკოა¹,
პრეისტორიული კოლხურით
ნაწერი.

2007

¹ ფესტოსის დისკო – კუნძულ კრეტაზე 1908 წელს აღმოაჩინა იტალიელმა მეცნიერმა ლ. პერნიემ, ქ. ფესტოში.

პოსეიდონი და პელასგე

დიდი იყო კოლხეთი...

და მაკვირვებს მე უფრო,
ქვეყნად ალბათ ყველაზე –
მამა-შვილი მეუფობს:
პონტოს – პოსეიდონი,
არგოლიდში – პელასგე.

1974

დიდგორობა – 2003

კვამლის თოკებზე ჰკიდია მთები

„დიდგორობა“ და

დაუკლავთ საკლავები.

ჯიხვები გაბზარულ გულებს

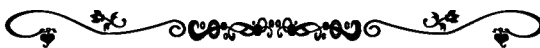
ამთელებენ.

და ისევ ელავენ ცაში ვარსკვლავები,

თითქოს და ბრძოლის წინ –

ხმლებს ლესავენ ქართველები.

2003

პელაზგები

„პელაზგებს“ თითქმის მთელი
მსოფლიო ჰქონდათ დაპყრობილი“.
პლუტარქე

ათასწლეულების იქით,
პირამიდებს აშენებდნენ,
ფაზისსა და ნილოსს გაღმა.
(ასაკს მათ შუა ვერ ვძებნი.)
მოჩანს ძუძუმწოვარ ბაღლად
ჰელაზგებთან –
ბერძნები.

1981

¹ პელაზგები – კოლხ-ლაზთა შორეული წინაპრები.

* * *

უფალს ნაამბორები,
არ მიკარებს მე რული.
ბრუნავს ჟამთა მორევი –
 შორი და უფერული.
ცა და მიწა – ორივე,
 არის ეზოტერული

1989

აიეტიდები

ვიდრე მოვარის...

სინათლე,

მზის პინაზე მეტი დევს,

და მე არა ეგვიპტეს,

ჩემს კოლხეთში დავეძებ

მზის შვილთ –

აიეტიდებს¹.

¹ აიეტიდები – მზის ღმერთის პელიოსის შთამომავლანი.

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

*** (მაღლა...)25

თმაბურძგლა შიში.....26

უნდა უსმინოთ27

ჩემი დროც მოვა.....28

ორი ხმა.....29

*** (სულს გავატან).....30

*** (ცეცხლოვანი ენთო ...)31

*** (დღის თეთრი სული).....32

გაზაფხული კრწანისის ველზე.....33

*** (თავხედმა და გიჟმა ქარებმა).....34

*** (ისევ უკეთიათ ხის ტოტებს
თითებზე...).....35

*** (ქარების მოთქმით...)36

მეარღნე37

*** („აღგვად ქართლისა!“).....38

*** (ძლივს მოაღწია, აი...)39

*** (ქართული კამკამა ცის).....40

*** (მოწყენილი ცა და...).....41

*** (მხოლოდ ის...).....42

*** (ქართული სიტყვის ...).....43

უფალო ჩემო.....	44
*** (კოლხური ეზო...)	45
ჩვენ, ქართველები.....	46
*** (რადგან ყოველი არის...)	47
*** (მზით და სინათლით შემოსილები)	48
*** (ღამის დარბაზი).....	49
*** (ქვები, ქვებია...)	50
*** (გამთენიისას ჩამეძინა...)	51
მოსუცებს თავი რომ შეახსენოს.....	52
*** (ჩემს ფიქრებს...)	53
*** (თეთრი შარფები).....	54
უცდის პოეტი სიკვდილს.....	55
*** (ქარები სადღაც მიიჩქარიან...)	56
შეგეყარო მინდა უცებ.....	57
ჩემი მთები.....	58
*** (შენი თვალების ოკეანიდან).....	59
*** (რომ ამოჰყვები).....	60
ძაღვები.....	61
მუდმივი სასჯელი.....	62
*** (სიცოცხლე სხვა არაფერია).....	63
ჩემს პატარა კუნძულზე ვსახლობ.....	64
ღამე დაღესტანში.....	65
ქვისმთლები.....	66

*** (ღამის ნაშობი და ნაშური...)	67
*** (ისევ ღეობენ...)	68
შემოდგომა ეტრფის გაზაფხულს.....	69
გადავდივარ მეორე მხარეს.....	70
ცოტაც და.....	71
*** (დაუნდობელ და ცბიერ...)	72
რომ.....	73
იცის... არავინ.....	74
სამაია.....	75
ოქროს უხალთუნებს.....	76
ვით ჩიტი ღაუო.....	77
*** (მოწყდა საბუდარს...)	78
მე რომ მიყვარხარ.....	79
*** (როს სოფლის თავზე...)	80
ღღე-ღამე.....	81
*** (ქარის უღელში...)	82
*** (ღუღს და...)	83
*** (თხრილის სარკეში...)	84
აჯობე ეშმაკს.....	85
ჩემი ეზო.....	86
*** (მთაში ტყეებს და...)	87
*** (გაჩენის დღიდან...)	88
*** (იყო ქალაქი...)	89

ზვინი	90
ტელეფონი	91
მუნჩია	92
გლოვა.....	93
ჩემი ოდა.....	94
მიწისძვრა.....	95
ღამე, ელვა, თვითმფრინავი	96
*** (სინათლის ქვეყნიდან)	97
შენ, ვით პეტრე იბერი.....	98
აგრაფინა	99
ო, ღვთისნიერო	100
ხიდქვეშ	101
*** (ემკითხაობ...)	102
*** (როდესაც ქარები...)	103
ტარაკანა.....	104
ქვევრში ათასწლეული ხმიანებს.....	105
*** (ფოთლები).....	106
მათ იკითხონ თორემ.....	107
ჩივილი.....	108
*** (იმედის ჯოხით).....	109
*** (ვაგროვე დღეთა...)	110
*** (ცამ ატირება...)	111
*** (სძინავთ...)	112

სამადლობელი.....	113
ქაშუეთი.....	114
აი, ესაა შვილობა ჩვენი	115
*** (ცის ღამაზ ბაღში).....	116
*** (სასაფლაოზე).....	117
კვირტები.....	118
ბნელიდან მიმზერს.....	119
*** (ხეს).....	120
*** (სანაპიროზე).....	121
მოჰგავს ჭრილობას.....	122
*** (თვით ცათა მეფე).....	123
*** (ხმა დაიბოხა უეცრად მესმე).....	124
ჩემი ბათურა	125
*** (იყივლებს დილა...).....	126
*** (შემოდგომის ტყის გზა-ბილიკებზე)	127
*** (არაგვის მაღალ ნაპირზე).....	128
*** (ცივ სიბნელიდან...).....	129
*** (ეზოს სიბნელის...).....	130
*** (როგორ გათენდნენ...).....	131
*** (ძაღლის ყეფით სავსეა შუკა...).....	132
*** (ხეებს ჩხრეკს ქარი).....	133
*** (ღამის კართან...).....	134

*** (დიდხანს იდავეს...).....	135
*** (აღმოსავლეთით სინათლის ეტლს...).....	136
ათონში.....	137
*** (მიიტყორცნება...).....	138
რწმენა და ნიჭი.....	139
*** (ბეწვის ხიდია დღე ყოველივე).....	140
*** (ანდამატივით ცისკენ იზიდავს).....	141
*** (შურმა და მტრობამ).....	142
*** (სივრცეებს ტანზე ბნელი მოუსხამთ).....	143
რაც იყო, იყო... ..	144
*** (გადასერილი ელვის ცისფერ ნაკადულებით).....	145
ბობოქარ ზღვისკენ მიიჩქარიან.....	146
*** (ნაპირზეამოყრილ...)	147
თეთრი ღამე.....	148
*** (რომ გამოსტაცოს სიცოცხლეს).....	149
*** (აღუჩის ტოტზე შესკუპულა...).....	150
*** (მარადუამს ცისკენ ხელაპყრობილი).....	151
*** (ქარიშხლით სავსე...).....	152
*** (ქუხილი სდევს...).....	153

*** (გზას რომ მისდევენ აკაციები)..... 154

*** (როცა იელვებს...)..... 155

*** (წაულეკია პონტოს ნაპირი)..... 156

*** (ცის უღურჯეს და კამკამა ტბაში) 157

*** (საუკუნის საწიერზე)..... 158

უეცარი ქარიშხალი ზღვაზე..... 159

*** (ფიქრით და ოცნებით
დახუნძლულ)..... 160

*** (წვიმდა და უცებ...)..... 161

*** (თუ არავინ აღარ გიყვარს)..... 162

*** (ჩემი არყოფნის პიტალო კლდეზე).. 163

*** (სინათლეს კვლავ რეკავს...)..... 164

*** (ტანზე ასხია ყინვის ეკლებად...)..... 165

*** (ელვა ღრუბლის ფულუროდან...)..... 166

*** (სულს უჩუმრად მივაბარებ...)..... 167

*** (მინავლდა ორმოცი წელი)..... 168

*** (თიბათვე მთვარის ვეება
გრდემლზე)..... 169

მივიწყებული სასაფლაო 170

*** (მთოვარის შუქზე ელვის
ნამგლებით)..... 171

*** (წვიმიან ამინდს...)..... 172

*** (ყინვით დაზრობილ სიმყუდროვეში)173

*** (ხიფათად შობილი რიფები).....	174
*** (მტრობის ხის გაბაჯლულ ტოტებზე).....	175
*** (აღმოსავლეთით გაშლილია).....	176
*** (მზის მეწამულ ძოწის პორფილს)....	177
*** (ფულურობებში დაბუდრებულა...).....	178
*** (შუაღამეა).....	179
*** (წყვილიაღი წარსულის ნანგრევებს).....	180
*** (ღრუბლების შავი დილეგებიდან)....	181
*** (გაქცეულს ზღვიდან).....	182
*** (სანამ ფერმკრთალი).....	183
*** (რომ ბინადრობენ).....	184
*** (კავკასიონის კლდოვან ნპირებს...)...	185
*** (ღვეგენდებიდან მესმის ძახილი...).....	186
*** (როგორც იმედი და გადარჩენა...).....	187
*** (ბებერი, მაგრამ...).....	188
ფასკუნჯი და ფენიქსი.....	189
ან-მარე.....	190
არკადიელები.....	191
ია, ია.....	192
ათი მცნება.....	193
სინამდვილე და მითები.....	194
თაღმუთი და თორა.....	195

გარგანჩია.....	196
ჰელიოსის ქოსები.....	197
კავკასიონი – ნოეს ხომალდია.....	198
კოლხურ სულს და ისტორიას.....	199
ხილვა: ცარცული პერიოდი.....	200
*** (ზოგ-ზოგ „მეცნიერს“).....	201
ხლვა: წარმართი კოლხები.....	202
კოლხური ცის ტაძარში.....	203
ფეაკები და ჰალიძონები.....	204
შხარას, თეთნულდს და უშბას.....	205
ხილვა: დავით აღმაშენებელი.....	206
დმანისი.....	207
8000.....	208
*** (ცაში ვარსკვლავთა არის ნადიმი).....	209
ფეაკები და ქასქები.....	210
ცამცუმი და ამირანი.....	211
ჩემი მზე.....	212
მარკოზის სახარების კითხვისას.....	213
კოლხურ ენაზე.....	214
ათასწლეულების მერე.....	215
*** (შენ...).....	216
ავესტა და კირბები.....	217
აღუმართავს მცხეთის ჯვარი.....	218

*** (წარმართ ფხოველებს გამოქცეული).....	219
ური, ერეხი, ნინია	220
*** (სივრცეები მზერას ნამავს).....	221
ჭყონი.....	222
ხილვა: მედეა.....	223
*** (შორეული წარსულივით).....	224
ზენა ზღვა	225
ერთადერთი მთვარე ფხიზლობს.....	226
კოლხი კაცი.....	227
*** (რომ ვარდნენ ახლა ფოთთან...).....	228
მურიცხები.....	229
** (მეორე არა...).....	230
*** (მარადისობის ცისკენ მზირალი).....	231
ხორგაში.....	232
პოსეიდონს, ზევსს და ჰადესს.....	233
ფესტოსის დისკო.....	234
პოსეიდონი და პელანგე.....	235
დიდგორობა – 2003.....	236
ევქსინი და ჰელესპონტი	237
პელეზგები.....	238
*** (უფალს ნაამბორები).....	239
აიეტიდები.....	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 76

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 76

გამომცემლობის

რედაქტორი

– მზია აკოზია

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– სოფო გიუტაშვილი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – მათე ღოღობია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიანი ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com